

ਪਿੰਡਾਂ ਮਾਲੇ

ਪ੍ਰੋਮੋਸ਼ੀਤ ਸਿੰਘ ਨੰਦਵਾਲੀਆ

ਸਮਰਪਿਤ

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸਾਗ ਲੀਗਿਆ,
ਸੰਤਕਾਰਯੋਗ ਸਿਵਚਰਨ ਜੰਗੀ ਰੁਖਾ ਜੀ ਦ ਨਾਕਲਾ ਤੇ,
ਸੇ ਮਾਤਾ ਮੋਟਾ ਲਿਖਣਾ ਨਿਰਿਖਾ, ਇਹ ਦੀ ਯਿਗਣਾ ਤੇ ਈ
ਨਿਰਿਖਾਤਾ। ਸਿਖੇ ਕਹਿਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ ਬੀ ਪੰਜਾਬ ਪਿਛਾ ਦਾ
ਗੁਣਾ ਆ, ਜਿਨੇ ਸਹਿਰ ਬਣੇ ਆ ਪਿਛਾ ਤੇ ਈ ਬਣੇ ਆ,
ਜਿਨੇ ਸਹਿਰ ਟੁੱਟੇ ਆ, ਪਿਛਾ 'ਚ ਟੋ ਗਏ ਆ, ਇਹ
ਕਿਰਾਏ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਅੰਪਰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ, ਕਲਿਓ ਚਿਤ ਨੂੰ,
ਕੀਰਾਏ ਸਬੋਧ ਬਣੇ ਨਾ ਕਦੇ, ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ, ਕਿਹਾ ਹੈ,
ਪੰਜਾਬ ਹੈ ਪਿਛਾ ਨਾਮ,
ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ ਪੰਜਾਬ. ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਨੂੰ।

ਭੁਲਕਰਾ

ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ

ਬੁਲੀਆਂ ਗਲਾਂ ਆਮ ਲੋਕ - (ਦਾਰਦਰ)

1	ਪਿੰਡਾ ਆਲੇ	
2	ਜੀਹ	
3	ਪਰਾਂਤਾ ਜਿੰਡੇ ਜਿੰਡੇ ਜਿੰਡਿਆ ਆਲੇ	4
4	ਅਸੀਂ ਤੇ ਸਾਡਾ ਜੀਓ	5
5	ਚਿਤਾਵਨੀ	6
6	ਪੈਜਾਬ ਦੇਖਣਾ	7
7	ਏਹੋ ਭਾਵਣਾ ਕੀਝਣਾ	8
8	ਦੇਖੋ ਜੇਹਰੇ	9
9	ਫਾਂਸੇ ਫਾਂਸੇ ਦੇ ਜੁਝਨੇ	10
10	ਜੇ ਮੁਆਨ ਜੇ ਕਿਸਾਨ	11
11	ਜੇਹਾ ਖਤਾ ਹੋਵੇ	12
12	ਕਿ ਤੇਰੇ ਤੇ ਸਾਡਾ ਹੀਨ ਕਿਨਾ ਤੂੰ ਬਣਦਾ	13
13	ਖੰਭੇ ਭਾਵੇ ਫੇਲੇ	14
14	ਉਧਾ ਦੇ ਭਰਿੰਦੇ	15
15	ਪੇਸ਼ੀ ਨਾਸ਼ਮ ਦੇ	16
16	ਗਲ ਘਰਾਹਿਆ ਦੇ ਰਹਤ	17
17	ਮਿਤ ਤੇ ਕੋਈ ਹੋਗਾ ਸੀ ਕਿ ਤੁਲੇਖਾ ਪਿਆ	18
18	ਜੇ ਦੇ ਮਗਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਜੇ	19
19	ਤੇਰੇ ਸਾਦ ਆ	20
20	ਪਿਪਿਲ ਤੇ ਪਾਮ	21
21	ਅਵਲੇਲੇ ਦੇ ਅਵਲੇਲੇ	22
22	ਜਿਧਰ	

ਰਾਗ ਰੂਪਾ

ਅਹਿਮ ਪਾਤਰਾਂ ਦੇ ਆਸ ਲਿਖਿ - (ਮਿਲੀ ਕਾਵਲੀਆਂ)

1	ਜਹਿਲਾਵਾਲ	51
2	ਮੀ ਆਇਆ ਹੈ ਪੰਜਾਬ	59
3	ਹਜ਼ਿਰਤ ਕਾਲਜ ਆਲਾ ਜੀਤੀ	57
4	ਜਿਥੇ ਨੀ ਸਾਟ ਦਾ ਚਾਲਣਾ	60
5	ਭਿੰਨ ਰੂਪ ਤਾਂ ਨੀ ਲਮਕਦੇ	63
6	ਭੰਡੇ ਕੇ	64
7	ਜਿਰਫ਼ੇ ਨਿਰਫ਼ੇ	67
8	ਗਾ, ਘੀਰੇ ਤੇ ਕੁਲਾ	71
9	ਦਰਿਆ ਆਲੇ ਪਾਸਿਓਂ	74
10	ਅਜੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਲੰਘਦੇ ਹੁਣੇ ਆ	77
11	ਧੋਰ	80
12	ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ	83

ਰਾਗ ਰੂਪਾ

ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਵਿਧਿਭੇਦੀ - (ਕਵਿਤਾਵਾਂ)

1	ਦੁਨ ਕਿੰਦ ਰੰਗ ਲਾਲੀ ਸਖਰੀਂ ਅਜਿਹੀ	87
2	ਭਰਿਭਟਾ 'ਚ ਗੱਲ ਸੁੱਭ ਹੁ	88
3	ਟਾਕਲੀ ਦਾ ਸਿਦ੍ਹਕ ਬਣਜਾ	90
4	ਹੋਈ ਵਕੀਰ ਦੀ ਮੇ ਹੀਰ	91
5	ਤੂੰ ਹੀਰੀਂ ਬਹਿਜੇ	93
6	ਪੈਰੀ	95
7	ਹਿਨੀਆਂ ਫਰ ਜਾਨੇ ਆ ਹੋਟੀਆ	97
8	ਕੁਝੀ ਰੀਤੀ ਵੀਗੁ ਦਿਨ ਉੱਤੇ ਲਟਕੀ	98
9	ਐਸ ਪਾਸੇ ਹੋਵੇਗਾ ਖਿੰਡ	99
10	ਕਿਆ ਸਾਡੇ ਸੀ...	100
11	ਕਿੱਥੇ ਪੀਓ ਬੰਧਣੀ ਬੇਫ਼ਦੇ ਸੀ	101
12	ਟਾਂਘੇ	102

13	ਖੁਫ਼ਾ ਪੰਛਾ ਸਭਾ ਚੋ	
14	ਲੰਘੀ ਨਜ਼ਾ ਭੰਦਿਆ	
15	ਨੀ ਰੂ ਕੋਭਾ ਸਮਝਾਨਾ	
16	ਕੋ ਆਖੀ ਤਾ ਹੀਲ ਕਰਾ ਹਿਲ ਦੀ	
17	ਆ ਜਿੰਦਗੀ ਨਾ ਮਹ ਜਿਆ ਹੋ ਗਿਆ	
18	ਪੇਸ਼ੀ ਦੇ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾ	
19	ਪੀਘੇ ਨਾ ਕੀਟੀਆਂ ਵਰਲੇ ਬੰਨ ਲੇ	
20	ਇਸ ਅੰਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਟੀਆਂ ਦੇ ਸੁਗੰਧ ਸਦਾ ਆਉਂਦੀ	
21	ਗੋਲੀ ਭੇਜ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸਭਤ	
22	ਉੱਟੀਆਂ ਖਿਲਾਤਗਾਰੀਆਂ	
23	ਤੋਰ ਨੇ ਕੰਧ ਵਿੱਚਾ ਦੇ ਗੋਲੀਆਂ ਕੁਝੀਂ	
24	ਹੁੰਗ ਕੁਝੀਂ ਕੁਝੀਂ ਸੁਰ ਤੇ ਲੇ ਗਿਆ	
25	ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਲੇਵੇ ਫਿਰੇ	
26	ਫਿੰਦੇ ਰਾਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਖੀ ਲਖਾਇ ਹੋ ਗਈ	
27	ਖੇਡਣ ਲਗੇ ਤੇਲੇ ਵਾਲੇ	
28	ਲੇਵੇ ਤਿੰਨਾਂ ਕੀਟੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ	
29	ਵੇਚ ਰਹੀਆਂ ਹੋ	
30	ਪੇਸ਼ੀ ਕੀਟੀਆਂ ਲੇਵੇ ਕੁਝੀਂ	
31	ਪੇਸ਼ੀ ਰੂਪ ਆਰਗੀ	
32	ਵੇਚ ਰਾਹੀਂ ਨੂੰ ਰੂਪ ਨਾਨਾ ਮੰਡੀਓ	
33	ਗੋਦਾ ਕੁਝੀਂ ਤੇ ਪੇਸ਼ੀ ਖਿਲਾਤ	
34	ਲੀਹ ਪਾਉਂਦੇ ਮਹਾਨ ਕੀਟੀਆਂ ਲੇਵੇ	
35	ਵੇਚ ਨੀ ਮਹਾਨ ਕੁਝੀਂ	
36	ਪੇਸ਼ੀ ਵਿੱਚੋਂ ਆਉਂਦੇ ਕੀਟੀਆਂ	
37	ਵੇਚ ਆ ਰਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ	

1	2	3
4	5	6
7	8	9
10	11	12
13	14	15
16	17	18
19	20	21
22	23	24
25	26	27
28	29	30
31	32	33
34	35	36
37	38	39
40	41	42
43	44	45
46	47	48
49	50	51
52	53	54
55	56	57
58	59	60
61	62	63
64	65	66
67	68	69
70	71	72
73	74	75
76	77	78
79	80	81
82	83	84
85	86	87
88	89	90
91	92	93
94	95	96
97	98	99
100	101	102

ਕਾਗ ਲੇਖਾ
ਕੀਟੀਆਂ, ਕੀਟੀਆਂ ਤੇ ਕੀਟੀਆਂ - (ਵਿਸ਼ੇਸ਼)

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

1	ਭੀ ਜੀ ਆਰ ਵੀ ਜੀ ਆਰ	141
2	ਬਧਾਯ	142
3	ਸਾਧੇ ਨਿਯਤ ਨਿਯਤੀਆਂ ਨੂੰ ਭੰਗਤ	143
4	ਜਾਂਹ ਪਿਛਾਈ ਸੰਗਤ	144
5	ਉਥੇ ਬੈਠੇ	145
6	ਹਿੰਦਲਾਂ ਦੇ ਚੁੰਨੀਆਂ ਤਮਾਸ਼	146
7	ਨੈਯਤੀਆਂ ਨੈਯਤੀਆਂ ਵੇਲੇ ਲੀਆਂ ਰੰਗ	147
8	ਸਫ਼ਾਈ ਦੇ ਸਫ਼ੇ	148
9	ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੇਰੇ ਹਾਥ	149
10	ਘਰੇਲੂ	150
11	ਉਹ ਬੰਨ ਤੇ	151
12	ਕੁਝ ਨੈਯਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ੇ	152
13	ਦੁਨੀਆਂ ਨਿਰਦਾਸ਼ ਹੀ	153
14	ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ੇ	154
15	ਭਿੰਨ ਭੇਦ ਅਖੀਰ ਤੇ ਰੰਗ ਦੇ ਕਾਫ਼ੇ	155
16	ਲੰਡੇ ਨੂੰ ਉਡਾ	156
17	ਫਲ ਅਖੀਰ ਦੁਨੀਆਂ	157
18	ਭੀਰ ਦੇ ਰੰਗ	158
19	ਭਾਵਨਾ ਰੰਗ	159
20	ਨਵੇਂ ਨਵੇਂ ਤਾਲਮੇਰੇ ਦੇ ਰੰਗ	160
21	ਚੁਣੀ ਦੇ ਸੈਲਾਨ	161
22	ਨਿਰਦਾਸ਼ ਬਣੀ ਅਖੀਰ, ਸਫ਼ਾ ਸਫ਼ੀ ਕਾਫ਼ੇ	162
23	ਮਣਦ ਹੋਯੋ	163
24	ਜੇ ਸਾਡੇ ਦੀ ਤਾਲੀ	164
25	ਨਿਰਦਾਸ਼ ਕਾ ਚੁੰਨੀ ਹੋਰ	165
26	ਰੰਗੀ ਲੀਆਂ ਚੁੰਨੀਆਂ	166
27	ਨਿਰਦਾਸ਼ ਦੇ ਚੁੰਨੀਆਂ ਚਿੱਠੀ	167
28	ਸਫ਼ਾਈ ਦੇ ਚੁੰਨੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ	168
29	ਨਾ ਆਦਤਾਂ ਚੁੰਨੀਆਂ ਨੇ	169

ਹਾਂਸ ਪੁਰਖ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦ ਦੀ ਭੰਗੀ ਖੁਦ ਕਰ ਅ,
ਕਾਂਸ਼ੀ ਦੇ ਹੋਏ ਹਾਂਸੀ ਹਿੰਦੀ ਰਾਜੀ, ਹੋਏ ਹੁੰਦ-ਹੁੰਦ ਕਰੇ ਅ,
ਕਾਂਸ਼ੀ ਦੇ ਹੋਏ ਹਾਂਸੀ ਰਾਜੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦ ਅ,
ਕਾਂਸ਼ੀ ਦੇ ਹੋਏ ਹਾਂਸੀ ਰਾਜੀ, ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦ ਅ,
ਕਾਂਸ਼ੀ ਦੇ ਹੋਏ ਹਾਂਸੀ ਰਾਜੀ, ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦ ਅ,

ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ
ਖੁੱਲੀਆਂ ਰਾਹਾਂ, ਆਮ ਲੋਕ

ਪਿੰਡਾਂ ਆਲੇ

ਇਹ ਹੱਲਾਂ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦੇ ਕਾ ਹਮੇਸ਼ਾ
ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਸ਼ਾਸੇ ਕਿਹੜੀ ਜੀਵਿਤਜੀਵੀ ਆ
ਜਿਹੜੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਸਾਕੇਵੀ ਲਿਖੇ ਰਹਿੰਦੀ ਆ
ਹੱਸ ਪਰਹਾਨ, ਹੱਸ ਨੇ ਓ ਲੈਂਦੇ ਆ
ਹੱਸ ਰਹਿੰਦੇ ਆ ਕੇਰੇ
ਕਿਹੜੀਆਂ ਜਿੰਨਾ, ਡਾਰਖਾਨਿਆ ਦੇ ਮਾਸਕ ਨੇ ਇਹ
ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀਯੇ ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦੇ ਆ
ਕਿਹੜੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਰਾਧਾਨੇ ਦਾ ਬਰਾਦੇ 'ਚ ਆ
ਬਲ ਕੁਣ, ਬੋਲਕਾ ਨੀ
ਨਾਨੇ ਨਾਏ ਮੇਂ ਹੱਥ ਆ
ਮੇਂ ਸਕ ਨਾਕਦੇ
ਹੁਣ ਹੱਸ, ਸੱਭਦ ਲਾ ਕਿਉ
ਇਹ ਕਿੱਥੇ ਆਲੇ ਆ
ਅਹਿਨਾਂ ਆਲੇ ਆ
ਸਕ ਮੇਹਰਾਂ ਆਲੇ ਆ
ਵਿਕਰੇ ਕਪੂੜ, ਜੀ ਸਨਾਥ ਆਲੇ ਆ
ਅੰਗੀਰ ਘਰਾਣੇ, ਜੀ ਹਿੰਦਾਂ ਕਾਨੇ ਆ

ਮੁਹਰੇਂ ਆਵਾਜ ਆਈ

ਮੇਂ ਸਕਦੈ, ਮੇਂ ਹੱਸ ਹੋਵਾਂ
ਪਰੇਰੇ
ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਕਾਨੇ ਆ
ਇਹ ਹਿੰਦਾਂ ਕਾਨੇ ਆ

ਮੀਂਹ

ਮੀਂਹ ਕੇਸ਼ਾ ਤਸ ਤੇ ਲਿਖਾ ਸੀ, ਕਿ ਜੇਹੂੰ ਨਹਿਗਿਆ ਰੀਝ ਅਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੇਰਕਬਾਨ
 ਲਿਖਾ, ਮੇਰੀ ਲਹਾ ਹੀਨ ਕੰਨੇ ਖੜਕ ਆ ਗਈ ਜਦ, ਕੁੰਨੇ ਤੇ ਬੰਦਸ ਰੂਪਾ ਮਾਰਲੀ ਸੇਢੇ ਦੇ
 ਰਵਾਜ ਮਾਰੀ।

"ਹੋ ਪ੍ਰਭੂਆਂ ਕਾਮਾ ਵਰਾਯਾ ਦਿਉਣਾ ਸੰਗ ਗਿਆ, ਜਾਹ ਬਾਝੇ ਮਿਟੀ ਪਾਇਆ।"
 ਮੁਰੀਆ ਮਾਧੀ ਸਗੋਂ ਦਾ ਇਹ ਰੂਪਾ ਮੋਲਹ ਕਰ, ਮੇਂ ਰੋਨ ਬੰਦ ਬਣਾਯੋ ਸਿਰ ਤੇ ਨਦੀ,
 ਲਹ ਤੇ ਰਹੀ ਬੰਸ, ਰੋਤੇ ਦੀ ਬਰੀ ਬਲੀ ਨਵਾਮੀ ਵਲ ਹੋ ਰੁਕਿਆ, ਕਚੀ ਦਾ ਟੱਕ ਮਿਟੀ
 ਅਖੰ ਨਵੇਰਾ ਸੀ, ਸਿਮ ਕੇਰਾ ਜੇਹੀ ਜਾਤਾ, ਰਾਬਟਰ, ਕੀਚਨੂੰ ਮੇਂ ਪੁਨੇ ਆਲੀ ਡਾਕਟਰ
 ਕੇਰਾ ਹੋਵਾ, ਨੇ ਚੰਗੇਗਤ ਨਾਪਦੇ ਗਾਹਕਲਿਨ ਤੇ ਕੋਕ ਬੀਟਿਆ ਸੀ।

ਪਰ ਫਿਰ ਕਾਈ ਸੇਰਾਧ ਆਲੇ ਅਕੀਰਾ ਹਟਲ ਦੀ ਬੋਝ ਸੀ, ਤੇ ਇਹੋ ਪ੍ਰਭੂਆਂ ਆਨੇ
 ਕਾਝ ਦੀ, ਮੇਂ ਪੈਥੇਆ ਸੁਝਾ" ਸੁਝਾ ਸੀ ਕਿ ਮੀਂਹ ਆ ਚੋਡੀਗਤ ਵੀ ਹੋਵਾ ਦੀ ਹੋਝੂ,
 ਅਖੰ ਡਾਕਟਰ ਕੀਚੇ ਆ, ਚਿਹ ਕੇਹੂੰ ਅਭਾਸਿ ਕੀਜੀਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਕਿ ਧਾਡਾ ਲਹਾ ਦੇ, ਜੇਹੇ
 ਕੀ ਦਾ ਮੀਂਹ ਤਾ ਪਛਾਨੇ, ਉਸਨੇ ਮੀਂਹ 'ਚ ਨਹਾਉਣਾ ਨ ਹੋਵਾ ਸੀ। ਪੁਰੀ ਆਲ ਦੇ ਪਕਿਰ
 ਕਰ ਕੀਤਾ ਤਾ ਨਾ ਨੀ ਸਭਦੇ ਪਰ ਬੰਦਲ ਦੇ ਰੂਪੀਆਂ ਵਾਂਝ ਹੋਰ ਮੀਂਹ ਤਾ ਖੋਰ ਪਛਾ ਦੀ
 ਕਾਝੇ ਨੇ। ਮਨਾ ਮੁਲਿਅ 'ਚ ਗਰਮੇਸ ਭੀੜਲ ਸਈ ਹੀ ਜਗੇ।

ਪਛਾਨੇ 'ਚ ਪਿਛਲੀ ਵੇਰਾਇਤ ਦੀ ਪੱਲੀ ਕੀਤੀ ਗਲੀ 'ਚ ਡਿੰਗਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ
 ਕਾਝਾ, ਰਾਬਟਰ ਦੇ ਪਾਹ ਦੀ ਮਾਧਲ ਦੇ ਨਸ ਤੇ ਡਿੰਗਦੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਚਿਤੀ ਡਿੰਗੀ ਸੀ, ਮੇਰਾ
 ਕੇਰਾ ਕਾਝੇ ਕਾਨੇ ਵਾਲੇ ਕੰਡ ਵਾਂਝੂੰ ਪੁੰਨ-ਪੁੰਨ-ਪੁੰਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕਰ ਲਿਆ, ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਨ,
 ਕੀਚੇ ਕਾਝੇ ਪਾਨੇ 'ਚੋਲ ਕਾਈ ਕਰ ਮੇਂ ਆਪਣੇ ਡੱਲੇ ਇਸ ਅਜਾਈਨਮੇਰਾ ਦਾ ਸਾਵੀਨ
 ਮੇਰਾ ਸੀ ਲਿਖਾ ਸੀ।

ਕੋਰੇ ਤੇ ਮੇਰਾ ਨਾਹੀਆ ਚਿਹਲੀਆਂ ਹਾਲਾ ਕੋਰ ਧਾਡਾ ਆਈਆ, ਕੇਰਾ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ
 ਕੇਰਾ ਕੀਤਾ ਕੀਤਾ ਕੀਤਾ ਆ ਕੀਤਾ, ਮੇਂ ਕਾਝਾ ਨਾਵਾਂਗੀ ਪੁੰਨ-ਪੁੰਨ, ਗਿਆ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ
 ਕੇਰਾ ਕੀਤਾ, ਚਿਹ ਦਾ ਮੇਰਾ, ਕਾਝਾ ਦੀ ਜੇਰ

ਮੇਂ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਲ ਦੀ ਸੀ ਕਿ, ਕੀਚੇ ਕੀ 'ਚ ਪਤੀ ਮਾਤਾ ਕੀਲੀ, "ਅੱਛੇ ਤੇ ਕੁਆ ਨੂੰ
 ਕੀਤਾ।"

ਕੀਤਾ ਕੀਚੇ ਕੀ, ਮਿਨੇ ਦਾ ਪਾਡਾ, ਕੀਚੇ ਮੁੰਨ-ਪੁੰਨ ਪਾਇਲ ਆਲੀ ਤਾਰ 'ਚ ਉਲਟ
 ਕਾਝਾ, ਮੇਰਾ ਕਾਝਾ ਕੀਤਾ ਕੀਤਾ ਕੀਤਾ।

ਮੇਂ ਰਹਿੰਦੀ ਦੀ ਰਹੀ ਨਾਈ ਤੇ ਹੋਕ ਕਾਝ, ਪ੍ਰਭੂਆਂ ਆਲੀ ਪੁੰਨ-ਪੁੰਨ 'ਚ ਰੱਖੀ, ਕਦੇ
 ਕੀਤਾ ਦੇ ਰੋਰ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਦੇਰਾ ਕੀਤਾ, ਰਾਬਟਰ 'ਚੋਲੀ ਕਾਝੇ ਆਇ ਲੱਗੇ ਸਿਮੇ ਰੇਲ ਦੇ ਰੇਲ

ਤੇ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਟਾਟਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਪਰੰਤੂ ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੁਤ ਕਰ ਬੈਠਿਆ ਤੇ ਟੋਟਰ, ਜੋ ਖੜੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਕਰਤਾ, ਦਿਖਾਤਾ ਤੇ ਖੋਹ ਲਗਾਤਾਰ ਕੰਮ ਕਰੇ ਸੀ, ਆਪਣਾ ਜਿਹਦੇ ਪਿਛ, ਨਾ ਸੱਚ ਬਹਿਰ ਵੀ ਯੋਗਾ ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਹਨੇ ਗਲੀਓਂ ਤੇ ਪੈਰ ਥੱਕ ਸਿੱਧਾ ਕਾਰ ਹ, ਹੇ ਕਾਰ ਦੇ ਸੀਟਿੰਗ ਤੇ ਬਾਈਓਪਰ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਦੇਣ ਦਿਖਾਤਾ ਨੀ ਜਿਨ, ਸਾਇੰਟ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਜਿਹਨਾ ਦਿਖਾਤਾ ਮੀਨ 'ਚ ਜੇਹੇ ਕਾਨੂੰ ਨਾ ਕਲਪਾ ਹੋਵੇ, ਸੇਰਾ ਮਰਨਾ ਕਾਅ ਦੇ ਕੀਚ ਕਾਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸੀ, ਮਰਾ ਕੇਮਾਨਾ ਜਿਹਦੇ ਬਹਿਰ ਪਹੁੰਚ ਦਿਖਾਤਾ ਸੀ ਤੇ ਕਰੈਟਰ ਅੰਧੇ ਤੇ।

"ਕਰੈਟਰੀ ਲੇ' ਰੂਪਾ" ਕਰੈਟਰੀ ਨੇ ਜੋ ਪਿਛੀ ਹੱਥ ਨਾਵੇ, ਰੂਪਾ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਹਦੇ ਹੁੰਨੇ ਦੀ ਰੂਪਾ ਅੰਧੇ ਦੀ ਕਰੈਟਰੀ ਤੇ ਮਹਿਲਾਤਾ ਦਿਖਾਤਾ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਨਾ ਨੂੰ ਜੋ ਕਈ ਕਰਾ ਤੇ ਦੇਖ ਦਿਖਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਨੂੰ, ਰੂਪਾ ਦੇ ਮੁੱਕੇ ਨੂੰ, ਪੁਰਾ ਰਾਖ ਸੀ 'ਚ ਨਾਟਕ ਅੰਧਿਆ "ਕਈ ਕਰੈ ਰੂਪਾਈਆ ਅੰਧੇ ਸਕੇ ਨਾਟਕ ਕੀ ਅੰਧਿਆ" ਪਸਾਪਾ ਕੀਤਿਆ ਤੇ ਰਾਖਾ ਮਰਨਾ ਹਿੰ ਮਹਿਲਾਤਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੀ ਕਰੈਟਰੀ ਅੰਧੇ ਕੁਝ ਦਿਹਾਤ ਪਾਣੀ ਕੀ ਦਾਸ ਵਿੱਚ, ਜਿਹਦੇ ਤੇ ਵਿਚਲੇ ਪਤਲੇ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਲਵੇ, ਰੂਪਾ ਅੰਧਿਆ ਦੇ ਅੰਧਿਆ ਤੇ ਅੰਧੇ ਪੁਸੀ ਜੀ ਨਹਿਤ ਦੇਣ ਕਈ, ਰੂਪਾ ਦਾ ਬੁਹਲੀਆ ਅੰਧਾ ਰੂਪਾ ਜੋ ਕੇਸੇ ਅੰਧੀ ਸੇਵਾਤ ਤੇ ਕਰਿਆ ਜਿਹਨਾ ਹਿ ਪੇਟੀਆ ਅੰਧੀ ਕੇਟਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਮੁੱਕੇ ਅੰਧਾ ਸੀ, ਇਸ ਕੇਟਰ ਨਾਟਕ ਦੇ ਸਕੂਲ ਅੰਧੇ 'ਚ ਕਈ ਨੀ ਸੀ।

"ਤੁਹਾ ਆਪਾ ਅੰਧੇਲਾ ਸਾ ਗਲੀ ਜਾਂਦਾ ਕੰਧ ਮੇਧਿਆ"

ਕੇਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਫ਼ਰ ਦੇ ਮਿਸ ਕਾਲ ਦੇਖੀ, ਕੀਸੇ ਕੰਧ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜੋ ਪੰਛੀ ਜਿਹ ਤੇ ਜੋ ਕੇਸੇ ਤੇ ਕੰਧਿਆ, ਜਿਹੀ ਜਿਹੀ ਦਿੱਤਾ ਕੰਧ ਕਈ ਸੀ, ਕੇਸੇ ਕਾਸੇ ਕੇਸੇ ਤੇ ਪੰਛੀ 'ਚ ਪਾਣੀ ਦੇਣ ਕਾਧ ਕਈ ਸੀ,

ਕੇਸੇ ਕੰਧ ਨੇ ਕੇਸੇ ਜੁੱਤ ਮੇਲ ਲਵੇ, ਕੇਸੇ ਕੰਧ ਕਾਫ਼ਰ ਨੇ,

"ਕਾਧੇ : ਅੰਧੇਲੀ ਆਪਾ ਕਾਧੇ :

ਦਿੱਤੇ ਕਾਧੇ ਕਾਫ਼ਰ ਹੋ ਰਹੀ ਆ, ਕਾਧੇ ਮਰਾ ਆ ਦਿੱਤਾ,

ਅਸੀਂ ਪੁਕੀ ਦੇਸਟ ਮਾਲ 'ਚ ਕੰਧੇ ਆ, ਕੁ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਕੁ ਕੰਧੇ ਕਣ ਕੀ ਕੀ ਕਾਧੇ।

"ਇਸੇ ਕੀ ਕਾਧੇ ਮੀਨ ਪੈ ਰਿਹੇ।"

ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੰਧ ਕਾਧਿਆ, ਕਈ ਤੇ ਕੰਧਲੇ ਲੇ ਕਾਧੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਹੋ ਕਾਧਿਆ।

ਪਰਾਕਾ ਜਿਥੇ ਜਿਥੇ ਜੇਰਿਆਂ ਵਾਲੇ

ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਆਣੀ ਮਿਥਾਏ ਗਏ,

[illegible]

ਏ ਵੀਐੱਫ਼ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਹਿੰਦੁਆਰਾ ਵਿੱਚ ਹੋ ਰਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਏ ਵੀਐੱਫ਼ ਨੂੰ ਮੁੜ ਵੀ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਦਾ ਅੰਧਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਤ.

‘ਭਾਗ’ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਮਝ ਲਿਆ, ਪਿਛੇ ਨਾ ਗਿਏ ਕਾਲ ਪਿੱਛੇ ‘ਭੈ’ ਜਾਨੀ ਬਾਧਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੱਥ

“महात्मा गांधीजी का जीवन ही हमारे लिए एक प्रेरणा है। हमें उनके जीवन से सीखना है कि कैसे हम अपने देश के लोगों को एक साथ ला सकते हैं।”

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

ਅੰਤ ਨਾਮ ਏ ਕੇ ਭੀਰ ਪ੍ਰੇਮੀਕਾ ਨਾਲੋਂ, ਕਿਹੋਂ ਤੇ ਜੀਤੀਆਂ ਪੰਛ ਨਾਲੋਂ

આજના દિવસે જોઈ શકાય તેવા અન્યથા, વિદેશી કે સ્થાનિક પૈસા તરફ
આકર્ષિત થઈને જતા, વિદેશી કે સ્થાનિક પૈસા તરફ આકર્ષિત થઈને જતા

આમ આજે આજીવનના સુખનો આનંદ આપણે અનુભવવાનો પ્રયત્ન કરીએ.

ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਿਕ 'ਚ ਪਾਥਕਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, 'ਜਿਹਨਾਂ' ਨੂੰ ਵੀਖਰੇ ਵਿਸ਼ਾਸ ਵਾਂਗ ਅਣਾ ਤੇ ਚਾਖਾ

ਬਾਬਾ ਜੀ, ਜਿਹ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾਕ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕਰ ਜਾਣੀਆਂ ॥੪॥ ॥੨॥
ਸੰਗਤ ਸਦਾ ਤੇ ਸਤੀਕ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਰਗ ਕੀਲਦੇ ਹਨ

ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਲੱਖਦੇ ਹਨ,
ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਅਸਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ

कलम १३० की शर्तों के अन्तर्गत ही संघ के सम्पत्तियों को बेचने, खरीदने, या किसी अन्य प्रकार से उपभोग करने का अधिकार है,

ਇਹ ਜੀਆ ਸੋਧਿਆ ਆਪ, ਜੋ ਵਧੇਰੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਿਥੇ ਬਾਬੂਦਮ ਨੂੰ ਲਾਏ ਗਏ,
ਜਿਥੇ ਵਧੇਰੇ ਇਹ ਦੋ ਪਿੰਡ ਇਹ (ਪਾਠ) ਕਰਨਾ ਜੋ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿਨੇ ਕਲਾਤ ਇਹ ਵੀ ਜਿੰਨ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਾਣੀ ਸਾਧੇ
ਲੀ ਕਰ ਸੀਮ ਹੁਣ ਫਿਲਮ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰੀ

ਪਰੀਤ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਹਰਿਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸੋਮਾ ਜ਼ਰਾਫਾ ਪੁੰਝਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਖਾਣੀ ਨਹੀਂ।
 ਹਰੀ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਪੁੰਝਾ ਪੁੰਝਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਖਾਣੀ ਨਹੀਂ।

एक और वृत्त तब खोजें जहाँ, पेंसिल 'च' जहाँ तब खोजें, जहाँ गुंथें व खोजें
जहाँ तब खोजें पेंसिल 'च' जहाँ तब खोजें, जहाँ गुंथें व खोजें

[illegible]

“ਸਿੰਦਰੀ ਨਾ ਸਹਿਣ ਆਇਆਂ ਦੀ ਆ ਪਰਧਾਨ, ਆਪਾਂ ਨਾਂ ਪਟਿੰਗ ਦੀ ਚੋਣੀ ਨਾਂ”

ਇਹ ਸਭੇ ਕਾਰ ਸੀਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਾਡੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

“अभी बचो तो बच जाओगे, नहीं तो मर जाओगे।”

इस तरह तब मुझे भी खींच ली, फिर खींचा ही नहीं।

ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਸੁਭਾਵਿਕ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਭੰਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਭਾਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

“14” दिवस पंडित ने ईश्वरु शिवा को विजुं बंदित

[illegible]

ਨਾਂ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹਦੇ ਵੱਲ

ਹੋਵੇ

“ਰਾਮ” ਦੀ ਭਿਖਲੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਕਾਟ ਸੰਦ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ,
ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿਹਾ ਹੋਵੇਕਰ ਤੇ ਹੋਵੇ ਨੇ ਹਿੰਦ ਆਲੇ ਹੁੰਦੀ ਰਫ਼ਾਨਾ ਦਾ ਧੁਰਾ
ਨਹੀਂ ਤੇ ਅੰਤਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿਸ “ਚ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ,

ਕਿਉਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੱਖ ਲਿਆ ਹਿੰਦ “ਚ ਫੁਕਾ ਕਿਆ ਸਾਣ ਲੱਗ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ ਹੋ
ਕਿਉਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪਤੰਥ ਆਲੀ ਗਰਦ “ਚ ਹੋਵੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,
ਕੀਸਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸਿੰਧਾ ਰੂਪੀ ਹੋ ਪੰਡ ਦੇ ਹੋਵੇ ਤੇ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤੇ
ਹੋਵੇ ਹੋਵੇ ਪੰਡ ਦੇ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਭਿਲਮੀ ਰਸਾਲੇ ਤੇ ਹੋਵੇ ਖੁਲੇ ਤੇ ਸਾਥ ਗਰਦਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੋ
ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ਹਨ,

ਕੀਸਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਹਿੰਸਾ ਸਦਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,
ਕੀਸਾ ਪੰਡਾਂ ਤੇ ਮਿਲੇ ਕਰਦੇ ਕਿਸੇ ਸੋਫਟ ਤੇ ਹੋਵੇ ਨੰਬਰ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ, ਕਿਸੇ ਮੁੱਲ ਲੋਕਾਂ ਲਾਭ ਅਹਿੰਸਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦੀ ਆਪਣੇ ਹੋਵੇ ਪੰਡਾਂ ਦੇ ਕਰਦੇ,
ਕੀਸਾ ਹੋਵੇ ਨੰਬਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੋਵੇ ਹੋਵੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਕਰਾ ਸਿਰ “ਚੋਂ ਦੀ ਕਰਦੇ ਸੁਲਾਹੀ ਹੋਵੇ
ਦੇ ਕਰਦੇ,

ਕੀਸਾ ਸਿਰ “ਚ ਹੋਵੇ ਦੇ “ਕੀਸਾ ਨੰਬਰ ਪਾਣ ਹੋਵੇ ਸਾਥ” ਹੋ ਕਰਦੀਆਂ ਕਾਫੀ ਰਾਮਲ
ਦੇ ਸਿਰ ਦੇ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮਿਲੇ “ਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇ ਆਰਦੇ ਦਾ ਕਰਦੇ “ਕੀਸਾ ਮੋਜਾ ਧਾਣੀ
ਕੀਸਾ ਕਾਮ ਮੋਹਰ ਆ ਕਾਥੇ ਨਾਲ ਦੇ

“ਕੀਸਾ ਕਰਦੇ
ਕੀਸਾ ਹੋਵੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ
ਕੀਸਾ ਕਰਦੇ “ਚ ਕਾਮ ਕਰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰੀਆਂ ਦੀ ਪੰਡੀ ਨਾਲ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ
ਹੋਵੇ ਕੀਸਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ,

ਕੀਸਾ ਕਰਦੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਆਲੀ ਹੋਵੇ ਦੇ ਅੰਤਰ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਨੇ ਸਿਖ, ਮਰਦ
ਨੇ ਕਰਦੇ ਆਪਣੇ ਪੰਡ ਦਾ ਨੇ ਲਿਖਦੇ ਦੇ ।

ਅਸੀਂ ਤੇ ਸਾਡਾ ਸੱਚ

ਕਾਮਰੇਟਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਤੇ ਹਾਸ ਨਾਟਕ ਖੇਡੇ,
ਸਾਡੇ ਸਿੱਕਰੀ ਆਲੇ ਬੁੱਲ ਸ਼ੈਦ ਬੜਾ ਹੱਸੇ ਸੀ,
ਖੰਤਾ ਦਾ ਗਵਾਈ ਜਿਹੜਾ ਕਰਜਈ ਹੁੰਦਾ ਸੀ,
ਭੰਗ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਆਪ ਕਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੱਸੇ ਸੀ,
ਨਿੱਤ ਇੱਕ ਦੋ ਖਬਰਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅਖਬਾਰੀਂ ਆ ਜਾਵਣ,
ਬਿਨਾਂ ਫਾਹੇ ਤੋਂ ਕੰਮ ਬੜੇ ਅਸੀਂ ਸਾਡੇ ਰੱਸੇ ਸੀ,

ਕਰਚੇ ਫੂਕਣ ਤੇ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ,
ਅਗੋਤਾ ਝੋਨਾ ਵਾਹ ਗਏ, ਪਿੰਡੋਂ ਵਾਟ ਹੀ ਮਾਰ ਗਈ,
ਬੋਰ ਆਲੇ ਟੋਏ, ਟਰਾਂਸਫਾਰਮਰ ਅਤੇ ਲੀਟਰ ਮੋਨੋ ਦੇ,
ਸਿਵੇ ਪੁੱਤਾਂ ਦੇ "ਚਿਲਕਣੇ ਕਾਗਜ਼ ਥੱਲੇ ਲਾਟ ਜੀ" ਮਾਰ ਗਈ
ਖੋਰੇ ਕਿੱਥੇ ਬਣਦੀ ਕਿਹੜੇ ਮੁਲਖ ਨੂੰ ਵੇਚਦੇ ਲੈਟ,
ਮੋਟਰਾਂ ਆਲੀ ਖੰਡੇ ਤੋਂ ਫੇਜ਼ ਬਦਲਦੇ ਨੂੰ ਸ਼ਾਟ ਈ ਮਾਰ ਗਈ

ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਸਿੱਕਰੀਆਂ ਆਲੀ ਛਿਟੀ ਨਾਲ,
ਮੋਟਰ ਆਲੀ ਕੋਠੀ ਸੁੰਭਰ ਦਿੰਨੇ ਆਂ
ਕਿਉਂ ਸਾਡਾ ਮੰਦਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ, ਸੱਭੀਆਚਾਰ,
ਸਾਹਿਤ ਸਭ ਏਥੇ ਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,
ਪੱਠੇਆਂ ਆਲੀ ਭਰੀ ਲੱਦ, ਬਲਦ ਜੋਤ,

ਚਿਹਦੀ ਪੋਣ ਤੇ ਧਰ ਫੋਰਚੂਨਰ ਦਿੰਨੇ ਆਂ,
ਅੱਠਵੀਂ ਦਸਵੀਂ ਤੱਕ ਬੜਾ ਜੋਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਚ,
ਫੋਰ ਅੰਤ ਬੀਏ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ ਦੀ ਚੱਕੀ ਵਲੂੰਧਰ ਦਿੰਨੇ ਆਂ,
ਸੱਥ 'ਚ ਬੈਠ ਸਾਡੇ 'ਚ ਹਰੇਕ, ਹਰੇਕ ਪਾਲਟੀ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ,
ਪਰ ਹਾਰਕੇ, ਗੂਠੇ ਤੋਂ ਨਾਲ ਦੀ ਉਂਗਲ ਤੋਂ ਸਿਆਹੀ,
ਸਕੂਲ ਦੇ ਕੋਲੇ ਨਾਲ ਪੁੰਝਰ ਦਿੰਨੇ ਆਂ

ਚਿਤਾਵਨੀ

ਇਹ ਕਾਲੇ ਸਪੋਲੀਏ ਨੇ
ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪੂਛ ਤੇ ਪੈਰ ਨੀ ਆਉਂਦਾ ਡੰਗ ਨੀ ਮਾਰਦੇ
ਹਵਾ ਚਲ ਪਈ ਏ
ਹੁਬਿਆਰ ਰਹੇ ਹਕੂਮਤਾਂ ਵਾਲਿਓ
ਜਦੋਂ ਇਹਨਾ ਨੇ ਕਾਲੇ ਮੁੱਠੇ ਆਲੀਆਂ ਦਾਤੀਆਂ ਖਿੱਚ ਲੀਆਂ,
ਕਾਲੀ ਬੋਲੀ ਆਵੇਗੀ
ਬੰਡੀਆਂ ਸਫੇਦ ਗੱਡੀਆਂ ਆਂਏ ਉਡਣ ਗੀਆਂ
ਜਿਸੇ ਭੁਜੀਏ ਦੀ ਪੁੜੀ ਆਲਾ ਕਾਗਜ ਉੱਡਦਾ ਹੁੰਦਾ
ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਜੋ, ਫੇਰ ਇਹਨਾ ਨੇ ਪੱਗਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਨੀ ਦੇਖਣੇ
ਓਹ ਦੇਖੋ, ਪੁਰੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਅਸਮਾਨ ਸ਼ਾਹ ਕਾਲਾ ਦਿਖ ਰਿਹਾ
ਤੁਸੀਂ ਦੁਆ ਕਰੋ ਇਹ ਝੁਕੇ ਰਹਿਣ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਕਰਦੇ
ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੁੱਬੀਆਂ ਕਮਰਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਹੋ ਗੀਆਂ,
ਇਹ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚ ਕੀਰਨੇ ਪਵਾ ਦੇਣਗੇ
ਇਹ ਕਾਲੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਆਲੇ

ਪੰਜਾਬ ਦੇਖਣਾ

ਜੇ ਕੀ ਗੱਲ ਆ ਮਰੇ ਤੇ ਸਾਡਾ ਆਲ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੱਲੋਂ ਦੀ,
ਜਿਸ ਦਿਨ, ਦੀ ਵਿੱਥ ਨਾਲ਼ ਦੀ ਨਸ਼ਤਤਾ ਸੀ ਕੰਮ, ਸਚਿਆ ਹੁਣ ਕਰਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਵੇਖ
ਏ ਵਾਡੇ ਲਿਆਏ ਸਾਹਨੂੰ ਮਰਨੇ ਆ ਵਰ ਵੇਰ ਲਿਆਉਣ ਪੇਟਗੇ,

ਮੇਂ ਬਿਗਲੈਰ ਨੈਬਰੀ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ,
ਮਰੀ ਬਾਪਨੀ ਆਲ ਕਹਿੰਦੇ ਤਰ ਬਿਆਹ ਤੇ ਆਉਣਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇਖਣਾ. ਮਖਾ ਜੇ
ਆਇਆ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਓ ਚੁੱਕਤ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ, ਜੇਕੋਂ ਜੈਕਟਾਂ ਅੰਕਲ ਆਟੀਆਂ। ਮੇਂ ਮੇਨਦਾ
ਬਿਗਲੈਰ ਅਕਸਾ ਸਹਿਤ ਪੂਰੇ ਇੰਡੀਆ 'ਚ ਹੋਣੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਰਹੀ ਦੂਰ ਦੀ, ਸਾਡੇ
ਕਰਨਾਨਾ ਸੁਖੇ ਦੀ ਜਿਥੇਨੀ ਚਿਹਰਾ ਤੇ ਦੀ ਚਲਦੀ ਆ, ਪਰ ਜੇ ਦਸ ਵੀਹ ਮੀਲ ਬੰਗਲੌਰ
ਸਾਹਨੂੰ ਹੁੰਦਾ, ਸਾਲੀ ਅੰਨੀ ਗਰੀਬੀ ਬਈ ਰਹ ਰੱਬ ਦਾ ਨੇ, ਲੋਕ ਬਨੈਣੀ ਧੜੀਆਂ 'ਚ
ਕਲਦਾ ਨਾਲ਼ ਮਰੀ, ਪਿੰਡ ਘਰ ਫਿਰੇ ਕਿਤ ਝੁੰਗੀਆਂ ਝੁੰਪੜੀਆਂ ਜੀਆਂ ਆਲੇ ਪਿੰਡ

ਚਿਹਰਾ ਨੂੰ ਆਖ ਸੀ ਕੀ ਜਿਥੇਨੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਿਟੋ 'ਚੀ ਹੁੰਦੀ ਆ,
ਬਾਈ ਮੇਨੂੰ ਪਤਾ, ਜਦੋਂ ਟੱਪ ਅੰਬਾਲਾ, ਓਥੇ ਦੇ ਮੂੰਹ ਅੰਡੇ ਵੇ ਚਿਹਨਾਂ ਦੇ, ਮੇਂ ਸਹਿਦੇ
ਆਲ ਹੱਥ ਨਾਲ਼ ਕੰਧ ਲੋਤਾਉਹਨਾ ਨੇ, ਸਿਰ ਆਇ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਵੇ ਸੀ ਜਿਮੇ ਪਿੰਡ ਆਲੇ
ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂਘਰ 'ਚ ਲੈਏ ਜਾਣੀਦਾ ਜਦੋਂ ਦੇਖ ਠਾਰਾ ਠਾਰਾ ਟੇਰੇ ਲਾਂਦੇ ਵੇ ਅੰਨ ਨਾਲ਼
ਸਾਡੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਸੀਟੀਆਂ ਮਾਰਦੇ,

ਮਰਾਂ 'ਚ ਬੰਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖੀ ਜਾਣ "ਯਹ ਕੱਟ ਸਾ ਰਿਜ਼ੋਰਟ ਹੈ?" ਮਖਾ ਏਹਤਾਂ ਘਰ
ਨੇ, ਵਰਡ, ਨਾਹਟ ਗਿਆਰਾਂ, ਜੰਗਨਡੀਅਰ, ਅਰਜਟ, ਰਿਗਦੇ ਖੇਤਾਂ ਚ

ਜਦੋਂ ਦਖਿਆ ਕਰਨ ਕੀ ਅੰਡੇ ਅੰਡੇ ਟਰੇਗਟ ਜਿਮੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਹੁੰਦਾ, ਚਿਹਨਾਂ ਤੇ
ਕੈਟ ਹਿਡ ਹਿਡ ਦੀ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਆ, ਦੇਦ ਬਾਹਰ, ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਕੇ ਹੱਸਦੇ ਆ,

ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਆ ਸਾਬਤੀ ਗਿਰਫ਼ ਦੇ ਵੇਖਾਂ ਅੰਗੁ ਬਾਹਾਂ ਚੱਕ ਚੱਕ, ਹੱਥ ਕੱਢ ਕੱਢ
ਕ, ਕਹਿੰਦੇ ਏਹ ਵੇਗਤਾ ਕਰ ਰਹ ਆ ਮਖਾ ਨਹੀਂ ਏਧਰ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਆਇ ਕਰਦੇ ਆ,

ਕਿਥੇ ਮਸਾਲ ਫੌਸ ਜਿੰਡ ਜਿੰਡ ਤਾਂ ਦਹਨਾਂ ਦੇ ਜੰਗ ਦੀ ਨੇ ਪਤੰਦਰਾਂ ਦੇ, ਓਦੋਂ ਠੰਢ
ਸੀ ਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਹੋਰੀ ਗੈਰੀ ਅਰਗ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤਰ ਵੇ ਸੀ, ਜਿਮੇ ਖੁੰਡ 'ਚੋਂ ਸੱਪ ਮੂੰਹ ਬਾਹਰ
ਕੱਢਦਾ, ਖਾਰ ਕ ਮੀਲ ਤੇ ਜਾਕੇ, ਪਿੰਡ ਆਲ ਰਾਹ ਰੋਂ ਕੋਈ ਅੰਡੀ, ਮਰਸਫੀ ਜੀ ਟੀ ਰੋੜ
ਤੇ ਆ ਖੁੰਡਿਆ ਕਰ

ਕਹਿੰਦੇ ਕਮਾਲ ਆ, ਜਿੱਥੇ ਡੀਕ ਨਿਗਾਹ ਜਾਵੇ ਹਰੇ ਕਚਾਰ ਖੇਤ, ਮਾੜਾ ਲੀਤਾ ਨਾ
ਕਿਸ ਦੇ ਪਾਇਆ ਵਾ, ਯਹ ਕਲ ਮਟਰਜੈਕਲ, ਜਦੋਂ ਲਾਂਦੇਆਣਾ ਟੱਪ ਦੁੱਗ ਦੁੱਗ ਬੁਰੂ ਹੋਰੀ
ਏਹ ਕਲ ਤੇ ਕਲ, ਕਹਿੰਦੇ ਇੰਨਡੀਲਡ ਪ ਸਬੰਸਫੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਮੇਂ,

ਕਾੜੀਆਂ ਸਾਹ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਮਰਸਫੀ, ਇਸ਼ੂਜ਼, ਵਲਵ ਬੰਸਾ ਜਾਣ ਸੁਕਦੀਆਂ ਕਹਿੰਦੇ

ਇਹ ਬਿਰਤੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਮਖਾ ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਬਠਿੰਡਾ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਵਨਾਲਾ
ਭਾਈਪਾਸ, ਏਨੇ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਆਲੀ ਸੜਕ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ,

ਸਲਾਮਾ ਹੋਟੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਗੀਆਂ, ਫਰਫ ਦਾ ਸਲੇਸਰ ਤੇ ਲਾਰੀ ਚਿਤੀ ਘੇਰੂ ਹੱਥ ਮੱਥਾ
ਤਾਹਾ ਈ ਰਿਹਾ, "ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਆ ? ਬੱਸ ਮੱਥਾ",

ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਦਰਲ ਦਰਲ ਵਗਦੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਟੂਬਵੇਲਾਂ ਤੇ ਫਿਰਦੇ ਜਾਣੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ,
ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦੀ ਆ, ਮਖਾ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਂਦੀ ਆ,

ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਮਖਿਆ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਾਡੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨੀ, ਤੇ ਨਾਥੇ ਵਾਂਸਦੀ ਕਿਸਾਨ ਰਹਿੰਦੇ ਥਾਂ
ਆ, ਜੋ ਕਿਤੇ ਸਾਡੀ ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕਰਨ, ਸ਼ਤਕਾਂ ਤੇ ਚਿਪਸ ਕਿਹਤਾਂ ਨਾ ਲਾ ਦੇਂਦੇ

ਏਹੋ ਹਮਾਰਾ ਜੀਵਣਾ

ਮੇਭੀ 'ਚ ਵੱਡਾ ਮਿਟਣਾ ਜਾਵੇ ਨੇ ਗੁਣਿਆ ਤਾਈਂ ਪਜਾਆ ਮੰਡੀ, ਭਿੰਦ ਲਾਕ ਰੁੱਤੇ
ਟਰਾਲੀ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨੇ.

ਜੀਵੀ ਨੇੜੇ ਮੋਢੇ ਡਾਲਣ ਕੰਨ ਲੀ ਲੰਘਦੇ ਨੇ, ਪਤ ਬਰਗਰਾਂ ਦੇ ਰੋਟ,
ਕਿਚਿਰੀਓਂ ਡਰੀਕ ਡਗਡਾਕੇ. ਅਗਲ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪਾਆ ਕੇ, ਪਿੰਡ ਆਲੀ ਮਿੱਟੇ

ਉਡੀਕਦੇ ਨੇ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਧੌਪ 'ਚ ਹੱਥ ਲੀ ਜਿਟ ਕਰ ਦੱਖਿਆ, ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪਸਟਰ
ਆਹੁਤਾਓਏ ਕੇ ਡੀਜਲ ਦੀ ਪਰਚੀ ਕਟਾਰ ਮੱਥੇ ਆਉਂਦਾ ਨੇ, ਰਾਹ 'ਚ ਖੜੀ ਲੰਮੀ

ਕਾਰ ਦੇ ਮਗਰਲੇ ਬੀਸੇ ਕੇ ਪਈ ਪੁਤ ਤੇ ਉਗਲ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਨੋਟਵਾਲੀਆ
ਫੀਵੇ ਜੰਫੀ ਤੇ ਦੇ ਬਾਹਰ, ਖੜੀ ਰੋਹੜੀ ਤੋਂ, ਖਾਧੇ ਪੰਜਾ ਦਾ ਦਾ ਸਮੇਸੇ, ਦਾ ਦਾ ਚਾਹ ਦੇ

ਕੱਪ ਨਿਕਲਦੇ ਵੜਦੇ ਨੱਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ, ਕਾਲੇ ਤੇਲ ਨਾਲ ਲਿੱਬੜੀ ਕੁਤਰੇ ਦੀ ਕਫ ਆਲੇ
ਬਾਹ ਤਾਰਾ ਤੱਕ ਮੋੜੀ, ਲੁਹਟੀ ਤੱਕ, ਫਾਂਗੇ ਨੂੰ ਪੁਟੀ ਜੀ ਬਣਾ, ਕੀਤਾ ਹੱਥੀ ਬੁਣੇ ਪੱਛਮ

ਆਲੇ ਸਮਾਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਾਮਨ ਤਿਆਰ ਸੀ,
ਪੁੰਦਾ ਕੇ ਨੱਕ ਢਕ ਕੇ ਲੰਘਦਿਆ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਲਾਇਆ ਲੱਖਣ, ਰੂੜੀ ਮਾਰਕਾ ਰੋਹ

ਕਿੱਦੀਆਂ ਟਰਾਲੀਆਂ ਬਣੂ, ਬਾਹਰਲੇ ਘਰ ਆਲੀ ਰੂੜੀ ਦੀ, ਕੋਈ ਮੁਸਕ ਆਉਂਦਾ, ਨਾ, ਕਦੇ
ਨੀ ਆਇਆ.

ਬੱਸ 'ਚ ਮੁਹਰਲੀ ਸੀਟ ਆਲੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਚੰਡੀਗੜ ਬਾਹਰਲੇ ਮਹਿਰਾਂ ਮੋਟਰਸੈਂਕਲਾ
ਦਾ ਬਰੂਮ ਆਇਆ, ਆਇਆ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਅੰਡਾ, ਉੱਤਰਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸਿੱਧਾ ਪਸ਼ੂਆਂ

ਦੀ ਮੇਭੀ,
ਕਨੇਡਾ ਆਲਿਆ ਦਾ ਮੇਭਾ ਜੀਪ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਕੇ ਲਿਆਇਆ, ਮੋਗੇ ਤੋਂ, ਚਲੇ

ਮਗੇ ਚੱਲੀਏ, ਹਾੜੀ ਬੀਜ ਲਈ, ਹੁਣ ਟਰੇਟਰ ਮੇਭੀ ਵੇਚ ਆਈਏ,
ਪੱਠੇ ਲੱਦੇ ਸੈਂਕਲ ਡਾਵਾਡੌਲ, ਪੈਰ ਲਾਉਂਦਾ, ਲਾਉਂਦਾ ਸਿੱਧਾ ਖਤਾਨਾਂ ਚ, ਸ਼ੂਕਦੀ

ਲੰਘੀ ਕਾਲੀ ਲੰਮੀ ਹੁਟਰ ਆਲੀ ਕਾਰ, ਮਗਰ ਮੁਹਰੇ ਰਾਹ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਪੁਲਸ ਦੀਆਂ
ਜਿਪਸੀਆਂ,

ਨਵੀਂ ਮੇਭਮ ਆਈ ਸਕੂਲ, ਸਕੂਟਰੀ ਤੇ ਬਹਿਰੋਂ, ਨੱਕ ਚੜਾਇਆ ਮੂੰਹ ਬਣਾਇਆ,
ਮੇਲੀ ਵਰਦੀ, ਲਾਈਨ 'ਚ ਮਗਰ ਜਾਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਵੇਹੜੇ ਆਲੇ ਰੁਲਦੂ ਕਾ ਲਿੱਬੜਿਆ

ਜਾ ਗਾਹਬਾ,
ਤੋਲ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਫਸਲ ਵਿਕੀ, ਸੰਤਰੇ ਦੀ ਇੱਕ ਬੋਤਲ, ਮੰਡੀ ਆਲੇ ਢਾਬੇ ਤੋਂ ਘਰੇ

ਜੁਆਕਾਂ ਨੂੰ ਛੇਢ ਕਿੱਲੇ ਜਲੋਬੀਆਂ, ਸੱਠ ਹਜਾਰ ਸਿਰ ਤੁੜਾਕੇ, ਘਰੇ ਵੜਿਆ ਸੰਤਰੇ ਕਾ
ਬਚਨਾ, ਪਾਬੀਆ ਪੱਥ ਹੱਥ ਹੱਥੇ, ਚੁੱਲੇ ਚੌਂਕੇ ਨੂੰ ਹੋਈ, ਕੌਰ ਬੀ ਦੇ ਗਾਣੇ ਸੁਣਦੀ ਛਿੰਦੋਂ,

ਸੱਥ ਦੇ ਇੱਕ ਖੁੱਜੇ ਬੈਠੇ, ਨੋਟੇਆਲੀਏ ਨੇ ਮੂੰਹ ਅੱਡ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਲੀਹ ਪਾਉਂਦਾ
ਜਹਾਜ਼.

ਚੇਹਰੇ ਮੋਹਰੇ

ਇਹ ਪਛਾਨਣੇ ਨੀ ਪੈਦੇ.....ਨਾ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਪੁੱਛਣਾ ਪੈਦਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ
ਪਤਾ ਦੂਰੋਂ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ .....

ਇਹ ਕਿਤੇ ਵੀ ਪਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਆ .....

ਪਿੰਡ ਆਲੇ ਮੱਝ ਤੇ ਪਏ ਖੁੰਢ ਤੇ.....

ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮੇਲੇ ਤੇ...

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਤੇ...

ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਇਹ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਜੈਂਕੀ ਜੈਂਕਟਾਂ
ਦੇ ਹਾਟ ਦੇ ਹੋਟ ਦਾ ਭਰਮ ਕਰਕੇ, ਚੁੱਪ ਚਪੀਤੇ ਤੇ ਸਲੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਆ

ਪਰ ਛੇਤੀ ਔਕਾਤ ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਆ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲੇ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ..

ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਕੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਗਜ਼ਦੇ ਬੱਦਲ ਅੰਗੂ ਹੱਸਕੇ, ਨਾਲਦੇ ਦੇ ਦੂਹੇ
ਚ ਹੱਥ ਮਾਰਦੇ ਆ, ਤੇ ਹਾਸਾ ਮੁਕਾਉਣ ਲੱਗੇ ਏਨਾ ਈ ਆਖਦੇ ਆ "ਓਹ ਜਾਹ ਮੇਰਾ ਸਾਲਾ
ਲਗਾੜਾ..." ਤਾਂ ਆਸੇ ਪਾਸਿਓਂ ਚੰਗੇ ਸਹਿਰੀ, ਨੱਕ ਬੁੱਲ ਚੜਾਕੇ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਬੱੜੀ ਵਿੱਥ
ਤੇ ਜਾ ਖੜਦੇ ਆ,

ਇਹ ਬੰਨ੍ਹ ਆਂਏ ਮਿਲਣ ਗੇ ਜਿਮੇ ਖਣੀ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਦ ਮਿਲ ਰਹੇ ਹੋਣ ..

ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਪੂਰੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਗੇ ਤੇ ਹੱਥ ਇੱਕ ਦਮ ਖੁੱਲਾ,

ਚੇਹਰੇ ਤੇ ਰੋਣਕ ਤੇ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਮੁਟਿਆਰ ਦੇ ਚੂੜੇ ਨਾਲ ਦੀ ਚਮਕ ..

ਮੰਨਿਆ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਨੂੰ ਕੱਢਦੇ ਆ ਪਰ ਨਾਲ ਈ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਵੀ
ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਗੇ ਜਿਮੇ ਬਾਜੀਗਰਾਂ ਦਾ ਨਿਆਣਾ ਰੱਸੀ ਤੇ ਸਮਤਾਲ ਬਣਾਉਂਦਾ
ਹੁੰਦਾ ..

ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਣ ਆਲੇ ਨੂੰ ਆਂਏ ਲੱਗੂ ਖਣੀ ਹਨੂਮਾਨ ਅੰਗੂ ਉੱਡਣ ਲੱਗੇ ਆ.....

ਮੜਕ ਨਾਲ ਤੇ ਹੌਲੀ ਤੁਰਦੇ ਆ

ਬਾਂਹਾਂ ਖਲਾਰ ਖਲਾਰ ਤੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਤੇ ਗੂਠੇ
ਖੁੰਢੇ.

ਖਬਰੇ ਹਵਾ 'ਚ ਲਹਿਰਾਉਣ ਛੱਡੀ ਹੋਈ ਬਾਂਹ, ਕਿਹੜੇ ਸੱਜਣ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਜਾ
ਮਿਲੇ ਤੇ ਕਦੇ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਬਾਅਦ ਜੱਫੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਵੇ.. ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਤਿਆਰ
ਬਰ ਤਿਆਰ

ਹਾਕ ਮਾਰਨਗੇ ਕਿਸੇ ਦੂਰ ਫਿਰਦੇ ਨੂੰ, ਨਾਂ ਬੋਲਕੇ ਮਗਰੋਂ "ਫਲਾਨੇ ਆ ਉੱਝੁਉਉਉਉਉਉ
ਕੂਕ" ਲਾਜਮੀ ਮਾਰਦੇ ਆ

ਇਹ ਤੁਰਦੇ ਨੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਸਾਣ ਕਰਦੇ ਆ.....

ਬੰਪਰਵਾਹ ਬਗਿਆਂ ਦੇ ਫਰ ਅੰਨ੍ਹੇ ਸੁਣਦੇ ਹੋਏ ॥

ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਦੱਸਣ ਦੀ ਸਤ ਨਾਂ ਹੋਏ

ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿਆਣ ਸਮਝਦੇ ॥ ਹੋਏ ॥

ਬਖੇਫ ਤ ਹਸ਼ ਹਸ਼ ਕਰਦੇ ਕਿਸੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਥ ਰਸਾ ॥

ਵੱਡੇ ਤੜਕੇ ਦੇ ਸੁਫਨੇ

ਸਕੂਲ 'ਚ ਬਣੇ ਪੋਲਿੰਗ ਬੂਬ ਦੇ ਗੇਟ ਆਲੇ ਬਮਲੇ ਨਾਲ, ਵੱਟਾਂ ਆਲੀ ਕਾਲੀ ਸਿਆਹੀ
ਲਾਂਗੀ ਬੋਲੀ ਉਂਗਲ ਪ੍ਰਭਟ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਬੈਂ ਨਾ ਬਚੀ... ਵੇਰ ਉੱਠੂ ਕੋਈ
ਡੰਡੇ ਨਾਲੋਂ, ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਨਾਲ ਟੁੱਟ ਕੇ, ਮੋਮੀ ਜਾਮ ਦੀ ਝੰਡੀ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੂਠ
ਤੇ ਵੱਜੀ ਕਹੀ ਜਾਂ ਹੱਥ ਤੇ ਵੱਜੀ ਦਾਤੀ ਤੇ ਵਲੋਹਟੀ

ਲਾਲ ਬੱਤੀ ਆਲੀ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੇਣ ਆਸਤੇ, ਕੱਚੇ ਲਾਹੀ ਟਰਾਲੀ ਨੇ ਉਡਾਈ ਧੂੜ ਤੋਂ.
ਮੁਫਤ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕੈਂਪ 'ਚੋਂ ਲਵਾਈਆਂ ਐਨਕਾਂ ਤੇ, ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਟ ਦੀ ਓਟ ਕਰਕੇ, ਜਦੋਂ ਕਿਸ
ਜਾਗਰ ਤਾਏ ਅਰਗੇ ਨੇ, ਦੂਰ ਧੂੜ ਰੋਲ ਹੁੰਦੀ ਕਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ, ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਲੰਘ
ਗੇ ਤੇ ਕਿੰਨੇ ਰਹਿਗੇ, ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਇਆ ਉੱਠੂ ਕੋਈ ਓਦੋਂ

ਜਦੋਂ ਖੀਸਿਓ ਖਾਲੀ, ਮਿੰਨੀ 'ਚੋਂ ਉੱਤਰਕੇ, ਤਲੇ ਲਵਾਏ ਖੋਸਤੋ ਪਾ, ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਪਰਨਾ
ਲਾਹਕੇ ਦਾਹੜੀ ਮੁੱਛਾਂ ਤੋਂ ਧੂੜ ਝਾੜ, ਹਾੜ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਧੁੱਪ 'ਚ ਵੀ, ਹਿੱਕ ਤਾਣ ਕੇ
ਲੰਘਿਆ ਅੰਨਦਾਤਾ... ਸ਼ਾਹੁਕਾਰ ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਅੱਗਿਓਂ

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਉੱਭਰ ਰਿਹਾ ਕਲਾਕਾਰ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਟੋਪ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾਕੇ, ਦੋ ਢਾਈ
ਕਿੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲੀਕ ਲਾ, ਕੰਪੂਟਰ ਤੇ ਈ ਡੂੰਬੀ ਢੋਲਕੀ ਨਾਲ ਗਾਕੇ, ਪੇਂਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੁਸਲਟ
ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਬ 'ਚੋਂ ਲੰਘਿਆ... ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਤੇ ਨਾਲ ਦੇਆਂ ਨੇ ਓਹਦੀ
ਲਾਈ ਰੈਡੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕਿਹਾ... ਹੁੜੀ ਓਏ ਪਾਡਾ.... ਹੁੜੀ ਓਏ ਵਡਿਆਈਖਰਾ

ਜੇ ਜੁਆਨ ਜੇ ਹਿਸਾਨ

ਬਲਕ ਬਾਪੂ ਨ ਬੁਝਾ ਸਭ ਤੇ ਅੰਤ ਤੱਤ ਕਾਨਾ ਕਰਤਿਆ
 ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਖੁੰਡੇ ਤੋਂ ਫਰ ਬਹੁਤ ਕਾਫ਼ੀ
 ਬੰਬੇ ਬੰਬਕੇ ਵਿੱਤ ਕੁੰਟੀਆਂ ਅੰਤ ਸਭ ਤੇ ਅਸਰ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ
 ਜਦੋਂ ਜਲੀ ਖੁੰਡੇ ਫੰਡੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਦੁਹ ਫਰ ਕਾਫ਼ੀ
 ਬੰਬੇ ਘਟਣਾ ਹੋਰ ਚਤਰ ਸੋਦੀਆਂ
 ਮੂਹਰੇ ਮੂਹਰੇ ਅਸੀਂ ਮਗਰ ਮਗਰ ਰੱਬੇ ਰੱਬੇ ਰੱਬੇ ਟੁੱਟੇ ਆ ਅਸੀਂ
 ਬੰਬੇ ਪਿਛੇ ਹੋਰਕਾ ਮਾਰਦੇ 'ਧੁੰ' ਪਰ ਵੱਡੇ ਸਾਨੂੰ
 ਨਾਲੇ ਦੁਪਹਰੇ ਮਿੱਤ ਪਾਉਣ ਸੁਣੀਆਂ ਪਛਾਣੇ ਨੂੰ
 ਵਾਜ ਮਾਰਦੀਆਂ 'ਵਾ' ਚਤਰ ਸੋਦੀਆਂ
 ਕੰਚ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝੀਆਂ ਕੰਚੀਆਂ ਦੇ ਭਰ ਤੇ
 ਅਸੀਂ ਪਾਠਿਆਂ ਅਸੀਂ ਪਰ ਰੂਪੇ ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਚਤਰ ਸੋਦੀਆਂ
 ਬੰਨੇਟੀਪਣ, ਏਰਖਾ, ਗੁੰਝੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਚਤਰ ਸੋਦੀਆਂ
 ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਾਜੂ ਸਭ ਤੋਂ ਚਤਰ ਸੋਦੀਆਂ
 ਬਾਬਾ ਅਲੇ ਦੀ ਰਸਾ ਦੇ ਰੂਪੇ ਆ ਅਸੀਂ
 ਜੇ ਹੋ ਰਿਹੇ ਓਹੀ ਤਰ ਰਿਹੇ ਰੰਗੇ ਰੰਗੇ ਰੰਗੇ
 ਅਸੀਂ ਤਿਆਰ ਆ ਜਿੰਦੇ ਕਰਕੀਆਂ ਆਸ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਸਾਨੂੰ
 ਜਿੰਦੇ ਨਗਰ ਗੁੰਝੀਆਂ
 ਰੰਗ ਮਿਆਨਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਰਤੀਆਂ

ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਖੁੰਡੇ ਤੋਂ ਆਪ ਨਿਕਰਤੀਆਂ
 ਵੱਡੇ 'ਚੋਂ ਫੰਡੇ, ਸੰਕਲ ਸਾਹਕੇ ਪਰ ਨੂੰ ਅਤਿੰਦੇ ਸੁਣੀਆਂ ਬਾਬੂ
 ਮਿੱਤ ਘੱਤ ਖਾਕੇ ਆਉਣਾ ਪੁਰਾਣੀ ਤੇ ਹੀ ਰੰਗੇ
 ਰੰਗੇ, 'ਮਰੀਕਾ', 'ਗੰਡੇ' ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੰਕਲੰਤ ਵਾਜੂ ਤੇ ਨਗਰ ਤੇ
 ਫਿਰਾਣੀ ਤੇ
 ਆਉਣਾ ਮਿੱਤ ਘੱਤ ਜਦੀ ਪਿੰਡ ਤੇ ਜਦੀ ਜਮੀਨ ਆਸ ਨੂੰ ਦੇ ਸਭ ਸਾਨੂੰ
 ਦੇ ਰੰਗੇ
 ਆਉਣਾ ਅਸੀਂ ਓਥੇ ਦੇ ਰੰਗੇ ਅਸੀਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਤੇ
 ਸਾਨੂੰ ਗੰਡੀਆਂ 'ਚ ਮਿਲਦੇ ਆ, ਜੰਧ ਪਿਛੇ ਤੇ ਰੱਬ ਦੇਆਂ ਰਾਜ
 ਜਿੰਨਾ ਮਹ ਸਾਡਾ ਕਿੰਡੀਆਂ ਤੇ ਪਤੀਆਂ ਜੇਟੀਆਂ ਰੂਪੇਆਂ ਸਭ ਤੇ ਸਾਡਾ
 ਓਨਾ ਹੀ ਬੰਬੇ ਦਾ ਸਾਡਾ ਨਾਮ ਰੰਗੇ

ਜੇ ਬਹਿਰ ਜਾਣ ਨਹਿਗਿਆ ਕੋਈ ਨਮਾ ਭੁੰਗਾ ਪਜਾਮਾ ਪਾ ਲਿਆ, ਤਾਂ ਬੇਬੇ ਨੇ ਆਨੀ ਬਹਾਨੀ
ਵਾਜ ਮਾਰਕੇ ਕੋਲੇ ਸੋਦਣਾ
ਤੇ ਕੰਨ ਪਿੰਡੇ ਤਵੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕਾਲਸ ਲਾਹਕੇ ਟਿੱਕਾ ਲਾ ਦੇਣਾ,
ਓਹਦੇ ਡਾਅ ਦੀ ਅਸੀਂ ਓਹਦੇ ਲਾਡਲੇ, ਨੇਹਾਂ 'ਚ ਫਸੀ ਖਲ ਆਲੇ, ਕਰਚਿਆਂ ਤੇ ਨਾੜ ਨਾਲ
ਪਾਟੀਆਂ ਅੱਡੀਆਂ ਆਲੇ, ਸਾਰੇ ਜੰਗ ਤੋਂ ਈ ਸੁਨਖੇ ਆ,
ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਣ ਆਲੇ ਆ, ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਆਲੇ, ਕਰੀਮਾਂ ਸ਼ੇਪ ਲਾਉਣ
ਆਲੇ,

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕਿਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੇ ਤੇ ਸੁਨਖੇ ਮੁੰਡੇ
ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਬਡੇ ਆਮ ਜਿਹੇ, ਘਸਮੇਲੇ ਜੇ ਰੰਗ ਦੇ,
ਪਾਟੀਆਂ ਜਿਲਦਾਂ ਤੇ ਚਾਹਤੇ ਮੋਮੀ ਜਾਮ ਅਰਗੇ, ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਟ ਅਰਗੇ,
ਪਰ ਸਾਡੇ ਬਿਨਾਂ ਸਰਦਾ ਵੀ ਨੀ ਕਿਸੇ ਦਾ,
ਮੰਤਰੀ, ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ, ਅਫਸਰ, ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਆਲੇ, ਫਿਲਮਾਂ ਆਲੇ,
ਕਿਉਂ ਸਾਡੀ ਬੁੱਕਤ ਬਿਨਾ ਮੋਹਰ ਆਲੇ ਪਾਸਪੋਟ ਦੇ ਬਰੋਬਰ ਈ ਪੈਂਦੀ ਆ,
ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਬੂਤ ਆਂ ਕਿ ਮੁਲਖ ਦੇ ਹਰੇਕ ਜੀਅ ਦੇ ਹਲਕ ਹੱਠਾਂ ਅੰਨ ਹ ਰਿਹੇ,
ਜਿਸੇ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਟ ਸਬੂਤ ਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇਸ ਦੇ ਵਾਸੀ ਆਂ,

ਕਿਤੇ ਵੋਟਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਲਾ ਜਮਾ ਕਰਾਉਣ,
ਕਿਤੇ ਸਕਿਆ ਦੀਆਂ ਸੁੱਬਿਆਂ ਨਾਲ ਨੂੜੀਆਂ ਲਾਬਾਂ ਦੀ ਬਨਾਖਤ ਕਰਨ,
ਕਿਤੇ ਪਰਾਲੀ ਮਚਾਈ ਕਰਕੇ ਪਿੰਡ ਆਲੇ ਸਰਪੈਂਚ ਨਾਲ ਜੁਰਮਾਨਾ ਭਰਨ
ਗੇਡੇ ਠਾਣੇ ਵਾਧੂ ਲਗਦੇ ਆ ਸਾਡੇ,
ਵੱਡਾ ਠਾਣੇਦਾਰ ਸਾਨੂੰ ਅਕਸਰ ਬੋਲਦੇ

“ਹੁਣ ਲਾਉਗੇ ਜੂਨੀਅਨ ਆਲਿਆ ਨਾਲ ਧਰਨੇ

ਦੱਸ ਲਾਉਗੇ ਨਾਹਰੇ ਸਰਕਾਰ ਮੁਰਦਾਬਾਦ

“ਅਸੀਂ ਮਟੱਕ ਦੇਣੇ ਨਾਂਹ 'ਚ ਸਿਰ ਹਲਾ ਦਿੰਨੇ ਆ

“ਜਾਣ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਓਏ ”

ਮੁਨਸ਼ੀ ਕੋਲੇ ਗੇਡੇ ਝਾਤ ਕੇ ਅਸੀਂ ਬੈਠ ਜਾਨੇ ਆਂ ਪਿੰਡੋਂ ਆਈ ਟਰਾਲੀ ਦੇ ਮਗਰਾੜਾਂ ਤੇ
ਪੈੜੀ ਭਾਰ ਕੱਛ 'ਚ ਬੁਹਟੀਆਂ ਆਲਾ ਝੋਲਾ ਲੈਕੇ ਜੀਹਦੇ 'ਚ ਨਿੱਕਾ ਮੁੰਡਾ ਹਵਾਲਾਤ 'ਚ
ਬਿਸਕੁਟ ਤੇ ਕੋਲੇ ਦੇ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ

ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸੇ ਸਾਰਾ ਠਾਣਾ,

ਸਾਰਾ ਬਜਾਰ,

ਸਾਰਾ ਬਹਿਰ,

ਸਾਰਾ ਮੁਲਕ

ਸਾਡੇ ਤੇ ਹੱਸ ਰਿਹੇ

ਟਰਾਲੀ ਦੇ ਡਾਲੇ ਕੰਨੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕਰ ਕੇ,

ਜੀਹਦੇ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ

ਜੇ ਜੁਆਨ ਜੇ ਕਿਸਾਨ ।

ਸ਼ੇਦ ਪਤਾ ਹੋਵੇ

ਪਤਾ ਕਰਿਓ ਚੱਕੀ ਆਲੇ ਪੰਡਤਾਂ ਦੇ ਅੱਡੇ ਆਲੇ ਬਾਰ ਦੇ ਕੌਲੇ ਨਾਲ, ਬੇਰੀ ਹੋਣਾ
ਜੰਗਲ ਖਾਧਾ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਖੜਾ ਲੇਟਰ ਬੋਕਸ ਓਥੇ ਈ ਖੜਾ, ਓਹਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਖੜਕਾ ਕੇ
ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੱਪ ਸਲੂਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਦੇਖਿਓ ਕੋਈ ਚਿੱਠੀ ਪੱਤਰ, ਠੰਡੇ ਮੁਲਖ ਜਾਕੇ ਬਣੇ
ਪਰਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਪੈਰੀ ਦਾ, ਕੀ ਆ ਓਹਨੂੰ ਚੇਤਾ ਹੋਵੇ ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨੇ ਦਾ ਪਤਾ, ਤੇ
ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਲਿਖਣਾ, "ਅੱਗੇ ਸਮਾਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ"

ਪਰਾਲੀ ਵਿਚ ਸਿੱਟ ਕੇ ਮਕਾਣ ਆਈਆਂ ਟਰਾਲੀਆਂ ਦੇ ਓਹਲੇ ਦੀ,
ਵੇਣ ਪੈਂਦੇ ਵੇਹੜੇ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਦੀ,
ਪਹੁੰਚ ਜਾਇਓ ਦਾਣਿਆਂ ਆਲੀ ਬੇਠਕ ਦੇ ਪਾਰ,
ਤੂੜੀ ਆਲੀ ਸਬਾਹਤ 'ਚ,
ਇੱਕ ਖੁੱਜੇ ਪਏ ਟਰਾਲੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਟੈਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਾਲੇ ਲਾਹਕੇ ਦੇਖਿਓ,
ਤੁਰੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਕਰਕੇ ਸਬਾਹਤ ਦੀ ਮਗਰਲੀ ਕੰਧ 'ਚੋਂ ਅੱਖਾਂ ਮਾਰਦੀ ਧੁੱਪ ਨਾਲ ਖੜੇ
ਤੂੜੀ ਨਾਲ ਅੱਧ ਦੱਬੇ ਟਰਾਲੀ ਦੇ ਵਿੱਢ ਓਹਲੇ ਲੱਭੋ,

ਕੀ ਪਤਾ, ਪੀ ਕੇ ਖਾਲੀ ਕੀਤੇ ਮੋਨੇ ਸਲਫਾਸ ਜਾਂ ਘਰੜਾ ਦੇ ਡੱਬਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸੇ
ਪਰਤੀਬਤ ਸੁੱਧ ਜੂਸ, ਜਿਸੇ ਟੈਲੀਵੀਜਨ ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਆਉਂਦੀ ਆ, ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਮਿਲ ਜਾਣ.
ਜਿਹੜੇ ਲੱਭਦੇ ਆ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਡਸਟਬਿਨ 'ਚੋਂ

ਮੰਡੀਓਂ ਝਾਤ ਫੂਸ 'ਚੋਂ ਸੜਕ ਤੇ ਖਿਲਾਰੇ ਬੂਰੇ 'ਚੋਂ ਦਾਣੇ 'ਕੱਠੇ ਕਰਕੇ
ਸਿਰ ਤੇ ਚੱਕੀ ਪੰਡ ਦੇ, ਮੇਲੇ ਝੁੰਗੇ ਤੇ ਬਣੇ ਮੁੜਕੇ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਨਕਸ਼ੇ ਆਲੇ
ਸਖਸ਼ ਦਾ ਗੀਝਾ ਫਰੋਲੇ,

ਉੱਡਦੇ ਪੰਛੀ ਦੀ ਪੁੜੀ

ਇੱਕ ਨਿੱਕੀ ਡੇਰੀ ਦੇ ਮੂਹਰਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਅੱਧ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਮੋਮੀ ਜਾਮ 'ਚ ਫਸਾਈ ਬਾਰੇ
ਨਾਨਕ ਦੀ ਫੋਟੋ,

ਡੇਰੀ 'ਚ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਹੋਲਦਾਰਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਦਿਆਂ ਨੰਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਲੱਭੋ

ਅਣਖੀਲੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਦਾ ਨੰਬਰ,

ਜੀਹਦਾ ਖਾੜਾ ਇਹ ਸਖਸ਼ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾ ਸਕੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤੇ,

ਅੱਤਵਾਦ ਵੇਲੇ, ਨਿੱਤ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੁਆਨੀ, ਚਾਚੇ ਤਾਇਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ, ਟਰੱਕ
ਟਰਾਲੀਆਂ 'ਚੋਂ ਲਾਹਕੇ ਸਾਫ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ,

ਕਾਲੇ ਕੱਛਿਆਂ ਆਲੇ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ, ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫਿਰਨੀ ਤੇ, ਤਲੀਆਂ ਤੇ
ਜਾਨ ਤੇ ਮੋਢਿਆਂ ਤੇ ਗੰਢਾਸੇ ਲਈ, ਠੀਕਰੀ ਪਹਿਰਾ ਲਾਉਣ ਆਲੇ ਨੂੰ,

ਰਾਤ ਨੂੰ, ਪਿੰਡ, ਚੌਰਾ ਤੋਂ ਕੰਠਿਆਂ ਤੇ ਰੋੜੇ, ਫਲਿਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਾਉਣ ਆਲੇ ਨੂੰ,
ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਲਾਈ ਅੱਗ ਤੇ ਅਗੇਤੇ ਬੀਜੇ ਝੋਨੇ ਤੋਂ ਹੋਏ ਚਲਾਣ ਆਲੇ ਨੂੰ,
ਮਖੌਲ ਕਰੋ, ਤੇ ਓਹਦੀ ਬੇਹਲੀ ਤੇ ਰੱਖੋ ਫਿਲਮ ਦੀ ਟਿਕਟ, ਤੇ ਆਖੋ
"ਹੁਣ ਫਿਲਮਾਂ ਸਾਡੇ ਹੱਕ ਦੁਆਰਗੀਆਂ ਛੋਟੇ"

ਅਰਦਾਸ 'ਚ, ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਤੇ ਸਿਰ ਢਕਕੇ ਖੜੇ, ਜੋ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ
ਭੁੱਲਦਾ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਪਾਠੀ ਬੋਲਦਾ "ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਹਬ ਬੋਲੋ ਜੀ"
ਬੇਬੱਕ ਓਹਨੂੰ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਹੋਰ ਕੱਖ ਵੀ ਪੱਲੇ ਨੀ ਪੈਂਦਾ,
ਜਿਸਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਾਹਦੇ ਨਾਲ ਖਾਈਦਾ
ਜੀਹਦਾ ਹਿੱਸਾ ਇਹ ਪਿੰਡ ਵੀ ਹੈ,
ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਇਸ ਰੰਗਲੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੱਤਰ ਪੰਝੱਤਰ ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹੈ,
ਉਸਨੂੰ ਸਮਝਾਓ ਸੱਤਿਆਚਾਰ ਤੇ ਮਾਂ ਬਲੀ ਦੇ ਅਰਥ

ਕਈ ਲੱਖੀ ਕਾਰ 'ਚ ਬੈਠੀ,
ਕਈ ਹਜ਼ਾਰੀ ਗੋਗਲਾਂ 'ਚੋਂ ਝਾਕਦੀ,
ਜੋ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ ਪਸ਼ੂਆਂ ਹੇਠੋਂ ਵੋੜੇ ਨਾਲ ਗੋਹਾ ਪਾਸੇ ਕਰਦੀ ਨੂੰ,
ਓਹਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਪਸ਼ੂਆਂ ਆਲੇ ਵਰਾਢੇ ਦੇ ਬਾਰ ਚ, ਯੂਰੀਆਂ ਆਲੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਉਧੇੜ
ਕੇ ਬਣੀ ਪੱਲੀ ਜਾਂ ਪੱਲੜ, 'ਤੇ ਜੋ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀਹਦਾ ਹੈ, ਓਹ ਨਾਈਕੀ ਕੰਪਨੀ
ਆਲਿਆਂ ਦੇ ਟਿੱਕ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਣਕ ਦੀ ਬੱਲੀ ਹੈ ,

ਸਮਝਾਓ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ, ਗਾਇਕਾਂ, ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ,
ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਹੰਦਾ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨਪਰਚਾਵਾ ਕਰਨਾ ਹੈ,
ਅਮੀਰਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਰੋਟੀ ਹੈ,
ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਭੁੱਜੇ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ,
ਅੱਜ ਸਮਾਂ ਕੁਝ ਬਦਲ ਗਿਆ, ਇਹ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉੱਚੇ ਸਟੇਜਾਂ ਤੇ ਖੜਕੇ ਮਨਪਰਚਾਉਂਦੇ
ਹਨ, ਅਮੀਰਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ,

ਪਰ ਕਿੱਤਾ ਓਹੀ ਹੈ, ਕਿੱਤੋਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਵ ਓਹੀ ਹੈ,
ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ, ਕਿ ਲੱਸੀ ਪੀਕੇ ਲਲਕਰੇ ਨਹੀਂ ਵੱਜਦੇ ਹੁੰਦੇ

ਥਾਕੀ ਅਸੀਂ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਗਰੀਬ ਇਨਸਾਨ ਹਾਂ,
ਸਾਨੂੰ ਬੰਦਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ਮਿਲੇ, ਬਣਦਾ ਤਣਦਾ ਮਾਣ ਤਾਣ ਜਰੂਰ ਕਰਾਗ,
ਜੋ ਨਹੀਂ ਆ ਹੁੰਦਾ ਖਤ ਪਾਓ...
ਬੰਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੋਵੇ ਪਤਾ
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ,
ਬੰਦ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਲਿਖਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੋਵੇ
"ਅੱਗੇ ਸਮਾਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ"

ਕਿ ਤੇਰੇ ਤੇ ਸਾਡਾ ਹੱਕ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਬਣਦਾ

ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਿਆਂ ਨ, ਤੇਰਾ ਨੇ ਲੈ ਲੈ ਕੇ, ਐਸੀ ਤੜੇ ਕਰਤਾ ਹਵਾ ਦੇ ਦਾਹ,
ਪਰ ਪਤਾ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਆ ਕਿ ਕੱਢਣ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਕੱਖ ਹੋਣੀ,
ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ, ਐਵੇਂ ਈ, ਤੁਰਦੇ ਆ ਬਾਂਹਾਂ ਜੀਆਂ ਖਲਾਰ ਖਲਾਰ ਕ,
ਸਰਪੋਚੀ ਦੀਆਂ ਵਟਾਂ 'ਚ ਮਿਲੀ ਟਿਕਟ ਆਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅੰਗੂ,
ਗਏ ਸੀ ਕੇਰਾਂ ਤਾਏ ਵਰਗਿਆਂ ਨਾਲ ਮਟਕਾ ਚੌਂਕ, ਕਿਸਾਨ ਸ਼ੁਨੀਅਨ ਦੇ ਸੰਸਿ

ਬਣਕ,

ਤੂੰ ਹੋ ਤਾਂ ਜਮਾਂ ਐਣ ਬਣੀ ਤਣੀ ਚੰਡੀਗੜ ਅਰਗੀ,

ਸੋਹਣੀ ਸੁਨੱਖੀ, ਸਾਫ ਸੁਬਰੀ,

ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਾਫ ਨੀ ਕਰਦੀ, ਕਿ ਤੇਰੇ ਤੇ ਸਾਡਾ ਹੱਕ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਬਣਦਾ
ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਦੇ ਖਰਾਂ ਤੋਂ, ਪੈਰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਗੱਹਾ ਲਾਹੀਦਾ, ਤਾਂ ਕਈ ਪਾਹੜਾ ਦੱਸਦਾ ਭੰ

ਬੰਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਹੱਗਣ ਦਾ ਵੀ ਚਲਾਣ ਆ,

ਜਿਹੜੇ ਤੇਰੇ ਅੰਕਲ ਆਟੀਆਂ ਟੇਮ 'ਚ ਟੇਮ ਕੱਢਕੇ, ਤੇਨੂੰ ਫੋਨ ਤੇ ਵਰੇਗੰਢ ਦੀ ਵਧਾਣ
ਦਿੰਦੇ ਆ,

ਜਿੰਨੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਕੱਲਾ ਅੰਕਲ ਪੜਿਆ,

ਓਨੀਆਂ ਜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਫਿਰਦੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਮਾਤਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਕਰਲੀਏ, ਫੇਰ ਵੀ
ਖਟੀ ਘੱਟ ਈ ਰਹਿਜੇ,

ਪਰ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਏਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਰੇਗੰਢ ਯਾਦ ਆ,

ਸਾਡੇ ਸੰਗਰਾਮ ਜਰੂਰ ਯਾਦ ਰਹਿੰਦੀ ਆ

ਬੰਡੇ ਸ਼ਹਿਰ, ਕੁੜੀਆਂ ਕਿਹੜਾ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦੀਆਂ, ਜਾਂ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਫਿਲਮ
ਦੇਖਦੀਆਂ,

ਸਕੂਲ ਪੜਦੀਆਂ ਦੇ ਈ ਜੁਆਨੀ ਚੜ ਆਉਂਦੀ ਆ,

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਖਟੀ ਕਣਕਾਂ 'ਚ ਜ਼ਹਿਰ ਆ ਖਟੀ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚ,

ਮਰਨੀਆਂ ਵਿਆਹ ਤਾਈਂ ਵੀ ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਮੁੱਠ ਈ ਰਹਿੰਦੀਆਂ,

ਜੁਆਨੀ ਤਾਂ ਰੂੜੀ ਤੇ ਸਿੱਟੇ ਬੱਠਲਾਂ ਹੇਠ ਗੁਆਚੀ ਲੀਰਾਂ ਦੀ ਖੁੱਦੇ ਅੰਗੂ ਈ ਗੁਆਚ
ਗੀ ਸਹੁਰੀਆਂ ਦੀ,

ਪਰ ਤੂੰ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਚੰਡੀਗੜ ਅਰਗੀ ਆ,

ਸੋਹਣੀ ਸੁਨੱਖੀ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਬਰੀ,

ਪਰ ਤੂੰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਾਫ ਨੀ ਕਰਦੀ, ਵੀ ਤੇਰੇ ਤੇ ਸਾਡਾ ਹੱਕ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਬਣਦਾ

ਬੱਗੇ ਕਾਵਾਂ ਵੇਲੇ

ਬੱਗੇ ਦੀ ਭੱਲੀ ਦੀ ਪੀਪਟੀ ਬਣਾ, ਸਦੇ ਬੱਧਰੀ ਦਾ ਸਿਰਾ ਖਿੰਚਣਾ ਖਿੰਚਣੀ ਦਾ ਪੁਨਭੇ
ਪਾਸਿਓ,

ਵੇਰ ਰਲ ਜਾਣਾ, ਵੱਟਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਜੀਪ ਮਗਰ, ਪਰਚ ਝੰਡੀਆਂ ਚੁਗਣ
ਰੰਗਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਝੰਡੀਆਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨੀ ਪਤਾ ਸੀ, ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਨਾ ਗਿਆਨਿਆ
ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਹੁਣ ਖਟੀ ਕੀ ਹਵਾਵਾਂ ਚੱਲੀਆਂ, ਕੀ ਬੰਦਾਸਵਾਈ ਆ
ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੱਟਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਜੀਪੇ ਈ ਨੀ ਦੇਖ ਪਿੰਡ 'ਚ ਸਿੱਧੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਸਾਹ
ਆ

ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੰਘਣੇ ਈ ਬੰਦ ਹੋ ਗੇ ਲੀਹ ਪਾਉਣ ਜਹਾਜ

ਫੌਲਿਆਂ ਦੇ ਦਾਣੇ ਭੁੰਨਾਉਣ ਬੇਗੋ ਅੰਮਾਂ ਦੀ ਭੱਠੀ ਤੇ ਲੈਣ ਲਾਈਨ 'ਚ ਸਾ
ਬਹਿਣਾ,

ਨਾਲ, ਚੁੰਗ ਨੂੰ ਕਣਕ ਦੀ ਮੁੱਠ, ਓਹ ਲੈਣ 'ਚ ਅਨੁਸਾਸਨ ਨਾ ਤੁਰਦੀ, ਖਿੰਚੇ ਹੁਕਮ
ਤੇ ਫਰਨਾ, ਜਿਸੇ ਖਟੀ ਕੋਈ ਅਫਸਰ ਹੋਵੇ,

ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੁੜ ਵੀ ਪੈਕਟਾਂ 'ਚ ਆਉਂਦਾ, ਜੁਆਕ ਘਰਦਿਆਂ ਤੇ ਨੀ ਭਰਦਾ.

ਹੁਣ ਨੌਂ ਵੀ ਹੋਰ ਯਾਦ ਨੇ, ਨੌਕੀਆ, ਸੈਮਸੰਗ, ਫਲਾਨਾ,

ਓਦੋਂ ਹੋਰ ਈ ਹੁੰਦੇ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹਾਂ ਤੇ ਆਸ਼ਾ, ਨਾਹਟ ਗਿਆਰਾਂ, ਸਵਰਾਜ

ਕੰਚ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਭਰ ਲੈਣੀਆਂ ਤੇ ਦੱਬ ਦਣੀਆਂ,

ਵੇਰ ਅਗਲੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਕੱਢਣੀਆਂ,

ਪਿਲ ਟਕਾ, ਮਿੱਤ ਪਾਉਣੇ,

ਕਲੀ ਜੋਟਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਦਲੇਰ ਖੇਡਦਾ, ਜਾਂ ਜੀਹਦੇ ਕੋਲੇ ਅੰਨਾ ਨਾਮਾ ਹੋਵ,

ਜੀਹਦੇ ਕੋਲੇ ਸਾਰੀਆਂ ਨਮੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਹੋਣ, ਓਹ ਅਨਜਾਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਲਾਭੇ ਜਾਂ
ਆਹਤਤੀਏ ਦਾ ਨਿਆਣਾ ਹੁੰਦਾ,

ਬੜੀਆਂ ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਰੱਖਣੀਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ, ਲਾਲੇ, ਸਰਹੈਣ

ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਘੁੱਤੀ ਪੱਟਣੀ, ਪਹੁੰਟਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਈ ਨੀ ਹੋਣਾ,

ਹੁਣ ਟੁਕ ਟੁਕ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਆ, ਖੁੱਜੇ ਜੇ ਬੇਠੇ ਕੰਨਾ ਨੂੰ ਲਾਈ ਭੋਲੀਆਂ
ਜੀਆਂ ਦੇ ਆਗੇ ਰਿਵਾਜ.

संस्कृत-संज्ञा

विद्युत् चालक पदार्थों में विद्युत् प्रवाह होता है।
विद्युत् प्रवाह के कारण ही विद्युत् बल उत्पन्न होता है।

1998

[illegible]

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਮੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ

Figure 2

1994年12月15日

है जिसका कोई भी हिस्सा नहीं मिलता। जिसका कोई भी हिस्सा नहीं मिलता।

ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਮੁਖਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਪਤਾ ਹੈ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਅੱਗੇ ਹੈ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਹੈ ਮੁਖਤਾਰ ਸਿੰਘ

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

१०५

2000 64

1997-1998

ਇਸਤਿਸਾਹਿਬਾ ਜਿਸਦੇ ਬੰਦ ਹੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਮਾਇਆ ਨੇ ਫਿਰ

ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਕੌਣ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਫੜੇਗਾ

ਪ੍ਰਾਂਤ ਅਤੇ ਰਾਜਪਾਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਤਿਬੱਧਤਾਵਾਂ,

[illegible]

॥ अथ श्रीमद्भगवत्पूजाविधिः ॥

ਸਾਡੇ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ 'ਯਾ, ਭਗਵਾਨ' ਅਨੁਸਾਰ।

ਸਿਲਾਬ ਅਧੀਨ ਹਲੀਫ਼ ਅਤੇ ਦੋ ਵਾਹਲ ਲਈ ਰਹਿਣੀਆਂ ਸੀ। ਜੇ ਨੁਕਲਾਂ ਪਾਠੀ ਰੱਖਾਉਂਦੇ

ਭੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬਿਯਾਣਾ ਤੇ ਡਿੱਥਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ

ਭੋ ਬਿਗੁਲੇ ਚਿੰਟੇ ਅੰਗੁਲਾ ਭੋ ਸਰਬਗੁਰੂ

ਭਿਖਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮੱਲੇ ਦੇ ਛਾਣ ਪਈ ਸੀ ਮਰਦਾ ਜੇਕ 'ਚ ਮਲਿਆ

4

ਜਦ ਭੀਰੂ ਬਿਜਲੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਹੋ ਕਰਦਾ ਕਿਰਦਾ ਪਿਛੇ 'ਚ, ਨਾਲਾ ਹੱਸ
'ਚ ਹੋਣਾ ਪਯਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ।

ਨਮ ਲਾਇ ਤੇ ਕੁਟਿਆ। ਸੀਹਣੀ ਹਿਥ ਉੱਤੇ ਬੰਟਰਬਾਲੀ, ਫੇਰ ਆਪਣੇ
ਫਿਰਦੀ।

ਏਨੇ ਨਕਸ਼ੇ ਕਿਉਂ ਚਲਦੀ, ਸੰਭਾਲਦਾਰ ਆਲੇ ਆ ਜਾਣਗੇ,

ਅੱਧ ਵੇਲੇ ਅੰਤਰੇ ਕਾ ਬਜਾਯਾ ਆਪਣੇ ਬੀ,

ਕੁਝ ਆਸ ਰਹ ਪੈਣਾ।

ਕੁਝ ਨੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਕੰਟ ਦੇ ਬਾਲੇ ਨਾਲ ਉੱਕਲ ਪੁੱਗੀ, ਕੰਟ ਆਪਣੇ ਸਾਥੇ ਕਾ

ਸੀਹਣੇ ਜਿਹੀਆਂ ਸੀ

"ਪੈਸਾਈ ਬਲ, ਪੈਸਾਈ ਪੜ ਤੇ ਪੈਸਾਈ ਲਿਖ"

ਏਨੇ ਦਾ ਫੇਰ ਕੁਟਿਆ ਤੇ ਹੋ ਕੁਟਿਆ ਖਿੰਡ ਨੂੰ

ਸਮੀ ਨਾਮਨਾ ਦੇ

ਕਿਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਚਿਰਾਗ਼ ਦੇ ਚਰਚੇ ਦੇ
 ਕਿਹਾਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ,
 ਪਾਏ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿਸੇ-ਕੋਲ ਹੀ ਸਥਾਨ ਤੇ
 ਕੰਮ ਪਾਏ ਨੀ ਕੇਵਲ ਦੇ, ਕਾਫ਼ਾ ਕਰੇ,
 ਅਥਵਾ ਸੰਭੋ,
 ਤਾਂ ਸੀ ਕਿਹਾਣੀ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਭੋਲਾ,
 ਕਾਫ਼ਾ ਕਿਹਾਣੀ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਸਾਧੀ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਕੁਝ-ਕੁਝ ਧਾ ਤਿਆਰ,
 ਕਿਹਾਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੀ ਪੈਲੀ ਤੇ ਤਾਂ ਕਿਹਾਣੀ ਕਿਹਾਣੀ ਕੀਤੀ,
 ਕਿਹਾਣੀ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਕਿਹਾਣੀ ਨਾ
 ਸੀ ਕਾਫ਼ਾ
 ਲਗਨ ਕਰਾ ਕਰੇ,
 ਅਥਵਾ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ਾ ਕਰੇ
 ਕਿਹਾ ਸਾਧੀ ਕੇਵਲ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਪੈਲਾ-ਕਾਫ਼ਾ,
 ਕਿਹਾ ਕਿਹਾ,
 ਕਾਫ਼ਾ ਕੀਤੀ,
 ਅਥਵਾ ਕੀਤੀ,
 ਕਿਹਾਣੀ ਕੀਤੀ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕੀਤੀ ਨਾ ਕੇਵਲ, ਕੀਤੀ ਨਾ ਕਾਫ਼ਾ
 ਕਾਫ਼ਾ ਕੀਤੀ ਪੈਲਾ-ਕਾਫ਼ਾ ਕੀਤੀ ਨਾ ਕੀਤੀ
 ਕਿਹਾਣੀ ਨਾ ਕਾਫ਼ਾ ਕੀਤੀ ਸੀ,
 ਤਾਂ ਸੀ ਕਾਫ਼ਾ 'ਚੋਂ ਕੀਤੀ ਸਥਾਨ ਕੀਤੀ,
 ਕਿਹਾ ਕਾਫ਼ਾ ਕੀਤੀ ਕਾਫ਼ਾ ਪਿੱਛੇ ਕਾਫ਼ਾ,
 ਕਾਫ਼ਾ ਕੀਤੀ,
 ਅਥਵਾ ਕੀਤੀ,
 ਸੀ ਕਾਫ਼ਾ
 ਕੀਤੀ ਕੀਤੀ ਕਾਫ਼ਾ,
 ਕਾਫ਼ਾ ਕਿਹਾ ਕੀਤੀ ਕੀਤੀ,
 ਕਿਹਾ 'ਚੋਂ ਕੀਤੀ ਕੀਤੀ ਨਾ,
 ਕਾਫ਼ਾ ਕਿਹਾ ਕੀਤੀ ਕੀਤੀ ਅਥਵਾ ਕੀਤੀ,

ਸਹੀ ਸਨਾਮ ਨਿਖਰ ਸੁਖ ਮਾਲੀਆ ਨੀ ਸਿਖਰਾ,
ਹੋਰ ਕੀ ਸਿਖਰਾ,

ਨਿਰਾਤ ਮਾਲੀਆ ਦੇ ਹੋਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ ਨਿਖਰਾ,
ਅਮ ਕੀ ਮਾਲੀਆ ਦੇ ਹੋਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਮਲੀਆ ਸਨਾਮ 'ਮ' ਸਨਾਮ 'ਮ' ਨਾਲੋਂ ਕੀਮਤ ਮੇ,
ਨੀ ਸਨਾਮ 'ਮ' ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,
ਨਿਰਾ ਕੀ ਸਨਾਮ,

ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਆਰ ਕੀ ਕਿੱਤਿਆ।
 ਸਾਧ ਬਣਾ ਕਾਹੀ ਨਾ,
 ਖੋਲ੍ਹੇ ਸਿਰੇ ਸੀਤ।
 ਸਾਧ ਏਮ ਫੁੱਲਾ ਨੂੰ
 ਕੁਝ ਏਹੀ ਆਖਦੀ ਕਥਾ ਨਾਲੇ ਏਮ ਲਿਖਤ
 "ਕਾਹ ਸੋਈ ਬਣੇ ਨ, ਪ੍ਰਸਿਦਾਹ ਕਾਹੁ ਨ, ਏਹ ਦੱਸ ਦਿੱਤੇ ਆ, ਆਲ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਆ"
 ਕਾਹੁ ਲਿਖਾ ਆਲ ਆ
 ਲਿਖੁ ਲਿਖਾਈ ਆਲੀ 'ਚ ਪੰਥੀ ਹਥਾਹ ਲਿਖਾਹ ਲਿਖੇ
 ਅਲਾ ਪੰਥ
 ਸੀ ਸਾਧ
 ਤਾ ਆਲਾਹ ਕੰਟ ਆ ਏਹੇ
 ਸਾਧ ਰਾਖਾ ਕਈ ਸਾਧ ਸੇਤ,
 ਕੇਹਦੇ ਏਹੇ ਆਲਾ ਏਹੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਤਾਂ ਆਲੇ ਏੀ ਕਾਹੁ ਨੇ,
 ਸਾਧ ਕੇਹੇ ਸੋਢੀਜ ਕਲਾ ਆਲਾ,
 ਕੁਝ ਕੁਝ ਸੋਢੀਜ ਨਾਲੇ ਕੇਹਦੇ ਕੋਲ
 ਕੁਝ ਨਾਲ ਲਿਖ ਨੇ ਕੇਹਦੇ
 ਕੋਈਆਂ ਕੁਝ ਨਾਲੋਂ ਕੇਹਦੇ ਕੋਲ
 ਕੇਹਦੇ ਕੋਲ,
 ਕੋਹ ਲਲੇ ਆਲੇ ਕੀ ਸਨਾਮ,
 ਸੋਈ ਪੰਥੀ ਸਾਧੇ ਆਲ ਕੀ ਪਾਲਿਕਾ ਆਲਾ,
 ਕੀ ਸਨਾਮ,
 ਕੇਹਦੇ ਕੇ ਕਾਹੀ ਪੰਥੀ,
 ਪੰਥੀ ਕੇਹਦੇ ਕਾਹੀ,
 ਲਿਖਿਓ ਲਿਖਿਓ,
 ਪੰਥ ਪੰਥ ਸਾਧਾ ਕੀ ਕੋਈਜ ਕਲਾ ਆਲੇ,
 ਅਲਾ ਲਿਖਿਓ,
 ਸਨਾਮ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਾਮ ਲਿਖਾਈ ਕੀ,
 ਕੇਹਦੇ ਅਲੀਆ
 ਕੇਹਦੇ ਅਲਾ 'ਚ ਕੁਝ ਨਾ,
 ਕੇਹਦੇ ਕੋਈ ਕਲਾ ਸਾਧਿਓ,
 ਕਲਾ ਰਾਖਾ ਸਾਧਾ,
 ਕੇਹਦੇ ਨਾ ਕੀ ਕੋਈ ਕਦਿਓ ਕੇ ਪੰਥੀ ਨੂੰ
 ਕੇਹਦੇ ਕੋਲ,
 ਕੀ ਸਨਾਮ
 ਕੇਹਦੇ ਕੇਹਦੇ ਕਲਾ ਲਲੇ,
 ਕੀ ਸਨਾਮ।

ਗੋਲ ਘਰਾਣਿਆਂ (ਚੱਕਰਾਂ) ਦੇ ਵਰਕ

ਵੇਰਵੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਪਿਲਾਂ ਵਰਤੀਆਂ।

ਕੋਲ ਕੋਲ, ਕਿਸੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਦੇਖੋ ਕਿਸੇ ਹੱਥ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਜੇਹ ਪਿਲਾਂ, ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ 'ਚ ਕੋਲ ਕਰਨ ਆਈਆਂ ਪਿਲਾਂ,

ਜੇਹੀਆਂ ਕੋਲ, ਥਾਂ ਕਰਨ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾ, ਇੱਕ ਰੂਪ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ ਹੋਣੇ।

ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਬਣਿਆ, ਕਿਸੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸੇਵ ਕੋਲੀ ਵੱਡਾ ਅਵਸਰ, ਕੇ
ਵਰਤੋਂ, ਕੋਲੀ ਸਮੇਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦਾ,

ਜਿਉਤੀਆਂ ਵਰਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਮੇਰੇ ਤੇ ਸੇਵੇ ਥਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਿ ਕੋਲ 'ਚ ਵਾਲੇ :
ਵਾਲੇ ਪਾ ਲਿਆ, ਸੇਵਾ

"ਕਿਉਂ ਸਾਡਾ ਵਿਚ ਕੀ ? ਕਿਸੇ ਹੱਥ ਲਾਗਿਆ" ॥

ਕੋਲੀ ਵਾਲੇ ਪਾ ਲਿਆ ਵਰਤੋਂ

"ਜਲਾਬ ਰਾਹ 'ਚੋਂ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦਾ" ਕਿਸੇ ਹੁੰਦੀ, ਅਸੀਂ ਮੁਕਤ
ਕਹਾਉਣਾ, ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕਹਾਉਣਾ, ...

ਜਿਹ ਪਰਤਿਆ ਆਹ ਸੇਵੀ ਕੋਲੀ ਕਿਸੇ ਕੀ ਹੋਣੇ ਪੰਜ ਘਰਾਂ ਦੇ ਆਲੇ

"ਥਾਂ ਕੋਲੀ ਕਹਿੰਦੇ ਆ"

"ਕੋਲੀ ਕੋਲੀ ਆਹ ਕੋਲੀ ਕੋਲੀ ਕੋਲੀ ਕੋਲੀ... ਕੋਲੀ ਕੋਲੀ ਕੋਲੀ ਕੋਲੀ
ਕੋਲੀ ਕੋਲੀ

ਕੋਲੀ ਕੋਲੀ

ਜਦੋਂ ਆਈ ਤੀਬਰ ਆਲੋ ਆਸੇ ਧੂੰਘੰ ਟੇਢੇ ਦਾ ਚਿੱਟਾ ਜਿਹਾ ਕੁ ਧੜੀ ਸੀ

ਇਹ ਕਈ ਸੌਂ ਰੋਜ਼ ਇੰਝ ਸਾਧੂ ਲਾਇਆ, ਜਿਹ ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਆ ਜਿਹਾ ਰੋਜ਼ਕ ਤੇ ਸੋ
ਪਿਛੀ ਕੀ ਸੋਨੂੰ ਆਲਾ ਫੁੱਧ ਲੱਗੀ ਆ, ਹਲੇਂ ਫਲਾਂ ਆਈ ਰੋਹਣੀ ਸੀ, ਮੱਥਿਆ ਤੇ
ਸਰ ਹੋਧੁੰ ਤੇ ਮੱਥਿਆ ਉਹਨੇ ਏ ਰੋਲੇ ਤੇ ਇੰਝ ਸਿੱਧਿ ਕੈ ਗਿਆ, ਸੋਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਸੋਹਣਾ
ਫੁੱਧ ਆਪੇ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਹੀ ਭਾਵੇਂ, ਮੱਥਿਆ ਰੋਹੇ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵੇਂ ਸੋ ਧਿੱਧੇ ਤੇ ਸਾਧੋ, ਪੱਥਰ
ਭਾਵੇਂ ਏ, ਭਰਿਆ ਹੋ ਲੱਭੇ ਗਿਆ 'ਤੇ ਹੀ ਰੱਖ ਮਥਿਆ, ਸਭੇ ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਕਿਸ ਤੇ ਕੀ
ਲਾ, ਸੋ ਆਈ ਸੋਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਦਿਲ ਰੋਹੇ ਸਾਧੋ ਆ ਲੱਭਣਾ ਰੋਹੇ ਕੀ
ਭਾ।

ਮੇਰੇ ਭਾਭ ਭਾਭੇ ਚਿੱਠ ਲੱਗੀ ਤੇ ਚਿੱਠੀ ਪਿਛਾ ਦਾ ਨੋਟ ਕੱਢ ਕੇ ਦੱਸਾਰੇ ਚਿੱਠ
ਕੀ ਪੱਥਰੀ ਫਲਾਂ ਮੱਥੀ 'ਤੇ ਏ ਗਿਆ,

ਤੇ ਚਿੱਠੇ ਰੋਹੇ ਸਾਧੋ ਭੀਤੀ ਸਾਧੋ ਭਾਭੀ ਸਾਧੋ ਭੀ ਸਾਧਾ ਲੋਹੁ ਕਾ ਗਿਆ, ਰੋਹ
ਭਾ, ਫਿਰਕੇ ਰੋਹੇ ਨੂੰ ਸੋਧਾ ਹੋਵੇ,

ਇਹ ਮੇਰੇ ਭਾਭੇ ਹੀ ਰੋਹ ਮੱਥ ਲਾਇਆ, ਸਾਧੋ ਪਿਛਾ ਦਾ ਨੋਟ ਕੱਢਣਾ ਸਾਧੋ ਆਲੇ
ਭਾਵਣਾ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵਣੀ ਤਾ,

ਲੱਭੇਂ ਰੋਹ ਰੋਹ ਗਿਆ, ਏਨੇ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਨਕਾ ਰੋਸੇ ਆ ਚੁੱਕਿਆ
ਹੁੰਦਾ ਲੱਭਿਆ ਮੇਂ ਭਾਭੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਲੱਭਿਆ ਲਿੰਨੇ ਪੇਸੇ ਪਰਥਾਨ,
ਭਰਿਆ ਭਾਵੇਂ,

ਮੱਥਿਆ ਮੇਰੇ ਸਾਧੋ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਸਾਧਾ ਚਿੱਠਾ,
'ਭਾਵੇਂ, ਚਿੱਠਾ ਸੋਨੀ ਚਿੱਠ ਤੇ ਮੱਥ ਗਿਆ ?'

ਨੈ ਦੇ ਮਗਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੈ

ਪੁਲਾੜੀ ਪਰਾਕ੍ਰਿਸ਼ਟੀ : ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਾਲੋਂ ਦੀਆਂ ਸਭਾ 'ਚ ਖੜੇ ਪਾਣੀ ਲੈਂਦੇ,
ਅਸੀਂ ਅਗਰ ਵੀਹਾ ਚੌਖ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੇਨ 'ਚ ਦੇ, ਸਹਿ ਜਾਨੇ ਆ ਪੈਰੀਂ ਰਾਤ
ਪੈਰੀਂ ਦੇਖਣ।

ਹੋਰ ਵੀ ਭਾਈਆਂ ਦੀ ਨਲਕੀਲੀ ਪੁਲਾ ਖਤੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਆਂ ਉੱਪੇ ਸੁਭਾਉਣ ਨੂੰ,
ਅਸੀਂ ਅਸੀਂ ਦੀਆਂ 'ਚ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤੇ ਦਰਜੀ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਅਸੀਂ
ਪੈਰੀਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡਮਣੇ ਨਾਲ ਬੰਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੱਪੜੇ ਗੰਗ ਦੇ ਆ, ਦੁਆਰ 'ਚ ਭਾਈ ਆਲੀਆਂ
ਦਿੱਤੀਆਂ ਭੀੜ, ਭਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਕਸਮਾਂ ਅਖੌਦੇ, ਚਿਣ ਦਿੱਤੇ ਆਂ ਉੱਡਾ ਆਤਾ, ਦਿੱਤੇ
ਪੈਰੀਂ ਪਿੰਡੇ ਦੇਖੇ ਆ।

ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਲਿਖੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ੇ ਆਤਾ ਦੀ ਟੋਹਰ ਦੇਖੀ,
ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਲਿਖੇ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਪੁਲਾ ਕੋਈ ਵਲੋਂ, ਕਤਤਾ ਦਾਦਤਾ ਲਾਈ ਤੇ ਕੁਲੇ
ਅਸੀਂ ਪੰਡੇ ਕੋਈ, ਮੰਗਾ ਕੁੰਢੀਆਂ ਤੇ ਚਾਦਰੇ ਨੂੰ ਪੁੰਡਾ ਤੇ ਚਾਦਰੇ ਪੈਰੀਂ ਦੇ ਦਰਦਾਜੇ 'ਚ
ਕਤਾ ਦੇਖੇ ਪੈਣ ਅਖੌਦੀ।

ਤੇ ਅਸੀਂ ਉੱਡਾ ਆਤਾ ਲਿਖਦੇ ਲਿਖਦੇ ਕੰਪੁਲ ਦੇ ਪੈਰੀਂਗਲ ਲਿਖਣ ਨੀਂਹ ਪੈਂਦੇ ਆ
ਕੋਈ ਪਛੋਂ ਦੇਖੇ ਗਈਓ ਤੇ ਪਿੰਡਾਹ ਕਿੰਨ੍ਹ ਲਫਾ ਨੂੰ ਪੇਂਡੁ ਆਉਂਦੇ ਆ, ਪਰ ਅਸੀਂ
ਕਦੇ ਪੈਰੀਂ ਨੀ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਆਣ ਵੀ ਸਭਾ ਹੋਰ ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਦੇਖੇ ਜਾਂ ਸਦਾ ਮੁਕਲਾ
ਪੈਰੀਂ 'ਕਿੰਨ੍ਹ ਪਿੰਡ ਆ ਕੋਈ ਆਪਣਾ।

ਅਸੀਂ ਦਾਤੀ ਹੋਂਡਲ 'ਚ ਹੋਰ ਨੂੰਪ ਨਾਲ ਕੋਈਅਲ ਤੇ ਪੈਰੀਂ ਸੇਨ ਲੈਂਦੇ ਆ,
ਅਸੀਂ ਕੋਈ, ਹੋਰ ਪੁੰਡੀ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਤੇ ਰਾਨੀ ਆਪੇ ਦੀ ਸਿੱਖ ਲੁੱਕ ਜਾਨੇ ਆ, ਸਾਡੇ
ਕਿੰਨ੍ਹ ਲਾਉਂਦੇ ਤੇ ਸਟਾ ਤੇ ਕੋਈਆਂ ਦੇ ਦਰਾਕ ਸਾਡੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਿਨਜ ਦੇ ਅਖੌਦੇਚਰਾ
ਤੇ ਸਿੱਖ ਗਾਣੇ ਦੇ ਕਥਾਨ ਦੀ ਕਥਾਨੀ ਕਰਦੇ ਆ।

ਕਰਮੇਨਾ, ਕਰਮੇਨਾ ਕੋਈ ਕੋਈ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਜਾਂ ਪੈਰੀਂ ਸਨਾਉਣ ਲੱਕ, ਜਦੋਂ ਲਤਾਂ ਦਾ
ਪੈਰੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਆ ਤਾਂ ਮੁਕਲੇ ਨੂੰ ਮਖੋਲ ਕਰਦੇ ਆ।

"ਜਿਹੇ ਹੋਂਡਲੇ ਪਛਾਨਾਨ .ਐਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪੰਡ ਨੀਂ ਪੈਰੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਸਾਡੀਆਂ
ਪੈਰੀਂਗਲਾਂ ਦਾ ਲਿਆਣਾ",

ਹੋ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਤਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਿੱਤੇ, ਅਸੀਂ ਸੱਤ ਸੁੱਚਾ ਪਾਹ ਕਈ ਦੇਖੇ ਟਰਾਏ ਸੈ
ਕਰਮੇਨੀਆ ਸਭਾ ਤੇ ਹਫਾ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲੋਕ ਲੋਕ ਪੈਂਦੇ ਆ।

ਸਾਡੇ ਸੇਨ ਕੋਈ ਕੋਈ ਦੀ ਕੋਈ ਆ, ਤੂੰ ਕਈ ਉੱਡ ਦੇ ਸੁੱਚੇ ਖਧੇ ਸੁਟੀ ਤਾਂ ਮੰਗੀ, ਫਲਾਨੇ
ਕੋਈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਕੋਈ ਸੈ ਕਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਕਿੰਨੇ ਕਲਾਨਾ ਹਲਦਾਈ ਸਮੇਂ ਕਲਾ ਸਮਾਧ

ਘਟਾਉਣਾ ਧਰਮ ਨਾ।

ਜੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਹੁਤਾ ਕਮਾਏ ਗਿਆ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਉਸੇ ਦਲਬਾਈ ਦੇ ਬਾਤ ਖੁਦੇ ਨੂੰ
ਮਾਣਾ ਹੀ ਹਾਂ ਕਾਫ਼ਾ ਆ ਜਾ ਫਿਰ ਮੁਕਾਮ ਸਮੇਂ ਸਾਹੁ ਸੁਦ ਦੇ, ਵੈਰ ਅਸੀਂ ਭਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ
ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਨਾਲੇ ਕਹਿ ਭੀਭਦੇ ਆ

“ਫਿਰ ਕੀਸੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਆਪਾ ਬਿਹਭਾ ਲਿਆਣੇ ਆ”

ਗਿਆ ਸੰਤ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੋ ਕੇਦ ਦੇ ਬਿਅਾਹ ਨੇ ਜਾਏ ਸੰਤ ਦੀ ਸਿਕਾ ਕਰਾਏ ਆ,
ਜੋ ਕਦੀ ਸੁਆਸੀ ਕਾਈ ਬੁੱਢੀ ਇਥੇ ਕਰੇ ਉਹਦੀ ਸਰਸਮ ਸਰਸਿਕਾ ਵੀ ਕੇਤਦੇ ਆ

ਕੇਤਦੇ ਸਾਥ ਪਾਤ ਨੀ, ਸੰਸ ਦਿਨ ਧਰਤ ਦੇ ਭੀਭਦੇ ਆ,

ਸਾਡੇ ਕਮ ਕਮ ‘ਚ ਇਹਦੀ ਮਹਿਬ ਆ, ਇਹਦੀ ਕਣ ਕਣ ‘ਚ ਅਸੀਂ ਆ,

ਸਾਡੇ ਨੇ ਕੀ ਦੇ ਕੁੰਦੇ ਆ, ਇੰਨੇ ਬਿਹਭਾ ਪਿੰਡ ਅਜੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਹਾਸਰੀ ਲੰਕਾ

ਮੁਹੁਦਾ,

ਸੁਨਾ ਜਿਹਦਾ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਬੀਲਦਾ,

ਪਲੇ ਕੇਦੀ ਪਲਾਹੁਤਾ ਆਏ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਸੰਗਦੇ ਦੀ ਚਲਾ, ਪਲੇ ਦੀ ਨੀ ਕਾਤ,

ਜੇ ਤੇ ਕੇਤਦੇ ਪੰਥੇ ਨਾਲ ਕੇਤਦੇ ਮੁਹੁਦੇ ਕਰਦੇ ਸੀ ਸਾਡੀਕਾਲ ਸੁਲਾ, ਤੇ ਮੁਹੁਦਾ ਨੀ ਪੁੰਡ

ਕਰ ਅਸੀਂ ਨਾਲੇ ਕੁੰਦੇ ਦੀ ਪੁੰਡੀ ਬਣਾ ਉੰਗਲ ਤੇ ਲੰਕਾਹਦੀ ਸਾਨੇ ਆ, ਨਾਲੇ ਸਿੰਘ

ਸਿੰਘ ਪੁੰਡੇ ਆ,

“ਬਿਹਭਾ ਨਾ ਜੀ ਸਕੂਲ ਆਨਾ ਕਿ ਪਲ ਆਨਾ”

ਸਾਡੀ ਰਾ ਪਛਾਣ ਦੀ ਜੰਗ ‘ਚ ਇਸ ਧਰਤੀ ਕਰਕੇ ਆ,

ਕਾਦ ਦੇ ਨਾਲੇ ਕਰਕੇ ਆ,

ਇੰਨੇ ਅਸੀਂ ਪੰਥਾ ਆਏ ਹਟ ਤੇ ਕਰਮ ਦੀ ਮੰਨਦੀ ਆ,

ਅਸੀਂ ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਕੇ ਨੀ ਦੇ ਮਕਰ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੀ ਨਾਉਣੇ ਆ,

ਕਾਦੇ ਸੁਨੀਆ ਕਾਟਦੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੋ ਤੇ ਆ,

ਸਾਨੂੰ ਉੰਗਲੇ ਹੁੰਦਾ ‘ਚ ਅਭਿਸਰ ਬਾਜ ਉੰਗਲਾ ਫਿਰਦਾ ਦੀਹਦਾ,

ਸਾਡੀ ਤੇ ਕਾਤੀਆਂ ਤੇ ਫਿਰ ਕੇ ਕਾਤੀਆਂ ਉੰਗਲੀਆਂ ਆ

ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ ....

ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ

ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਜੀ ਆਈਂ, ਹਸਣ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਆਲੇ ਗੱਲਾਂ ਆਲੇ ਖੁਲ੍ਹਣ
ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ

ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ, ਤੇਰੇ ਪੈਰਾਂ (ਸੋਭਣ) ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ, "ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਹਾਲ"

ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਪੈਰਾਂ ਆਲੇ,

ਅੱਖਾਂ ਤੂੰ ਜਾਂਦੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ

ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ

ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ, ਜਿੰਦ ਗੱਲਾਂ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ,

ਮੇਰੇ ਧਾਦ ਆ, ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆਲੇ ਆਲੇ,

ਅੱਖਾਂ ਆਲੇ ਤੇ ਪੈਰਾਂ ਆਲੇ ਆਲੇ, ਅੱਖਾਂ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ

ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ

ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ, ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆਲੇ ਆਲੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਲੇ ਆਲੇ

ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ

ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਆਲੇ ਆਲੇ,

ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਆਲੇ ਆਲੇ,

ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਆਲੇ ਆਲੇ, ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ

"ਇਹ ਮੁਸਲੀਲ ਰੱਖਦਾ ਹੋਣਾ?"

ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ

ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਆਲੇ ਆਲੇ,

"ਦੇਖਣਾ ਤੇ ਸਲਾਹ! ਦੇਖਣਾ ਤੇ ਸਲਾਹ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆ"

ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ

ਤੂੰ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਆਲੇ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਆਲੇ ਆਲੇ, ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ

ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ

ਤੇਰੇ ਧਾਦ ਆ

ਪਿੰਡਲ ਤੇ ਪਾਸ

ਹੈ "ਪੂਰੀ ਬੰਨ" ਦੇ ਭੇਜਣ ਵੇਲੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੀ ਤੇ ਯਾਦੀ, ਸਾਰੇ ਪੁਲ 'ਤੇ, ਪਾਸ 'ਤੇ,
 ਕੋਈ ਸੋਟਰ ਆਈ ਹੋਈ, ਪ੍ਰੀਤਲ ਦੀ ਭਰਨ ਲੱਗਿਆ, ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਸੋਟਰ ਦੇਣਾ,
 ਲੋਕਾਂ, ਨੇੜ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਪੰਡਲ ਪਾਉਂਦਾ
 ਪੰਡਲ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੋਣੇ ਆਈ ਸਟਰਾਂਗੀ ਮੰਗਿਆ ਮੰਗੀ, ਸਾਰੇ ਸਟਰਾਂ 'ਤੇ ਘਰ,
 ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਹੋਣੇ ਸਟਰਾਂ ਪਾਉਂਦਾ,

ਜਾਵਾਨ ਸਮਾਂ ਹੋਵੇ ਤੇ
 ਲੋਕ, ਕਈ ਹੋ. ਕਈ ਹੋਵਾਨ ਘਰੇ ਸਿੱਧੇ ਲੋਕਾਂ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਆਉਂਦੇ, ਕਈ
 ਲੋਕਾਂ ਆਉਂਦੇ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪੁੰਡਲ, ਲੋਕਾਂ ਹਿੱਸੇ ਪਾਉਂਦੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੇ
 ਹੋਵੇ ਹੋਵੇ ਲੋਕਾਂ.

ਕਈ ਦਾ ਕੁੱਝ, ਹਿੱਸੇ ਦੁੱਖੀ ਨੂੰ ਅੰਤ ਦੇ ਕੁੱਝ ਕਾਫ਼ੀ, ਹੋਵਾ 'ਤੇ ਪੁੰਡਲ ਕੋਲ 'ਤੇ
 ਹਿੱਸੇ ਪੁੰਡਲ ਹਿੱਸੇ ਹਿੱਸੇ

ਕਈ ਦਾ ਕੁੱਝ ਕੁੱਝ, ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ, ਕਈ ਤੇ, ਕੁੱਝ ਕੁੱਝ ਕੁੱਝ, ਕਈਆਂ ਆਉਂਦੇ 'ਤੇ 'ਤੇ
 ਤੇ ਕਈ ਲੋਕ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਦੀ ਕਈਆਂ ਸਿੱਧੇ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ

ਕਈ ਸੋਟਰ ਕਈ ਦੀ ਪੁੰਡਲ ਮੰਗੀ, ਕਈ ਕਈ, ਸਿੱਧੇ ਕਈ ਕਈ, ਕਈਆਂ ਦੀ
 ਕਈਆਂ 'ਤੇ, ਕਈਆਂ ਦੀ ਕਈਆਂ ਦੀ, ਕਈਆਂ ਦੀ ਕਈਆਂ ਦੀ, ਕਈਆਂ ਦੀ
 ਕਈਆਂ ਦੀ ਪੰਡਲ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਤੇ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ
 ਕਈਆਂ ਤੇ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ
 ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ

ਕਈ ਆਉਂਦੇ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ
 ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ
 ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ

ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਸਾਰੇ ਸਾਰੇ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ
 ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ
 "ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ"

"ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ"
 ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ
 ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ
 ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ, ਕਈਆਂ ਕਈਆਂ

ਕਲਮ ਵਿਚਾਰੇ, ਬਿਨਾਂ ਭੈ,
 ਤੇਜ਼ੀਆਂ, ਟਿੱਬਣਾਂ, ਮਸ਼ਹੂਰੀਆਂ ਘਰਾਣੀਆਂ,
 "ਕੁਝ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇਵੇਦਾਰਾਂ ਦਿਖਾ ਮੁੰਗਿਆ" ।
 ਪੇਸ਼ਾ, ਕਲੀਆ, ਕੰਡੀ 'ਸ' ਕੰਟ, ਕੋਈ ਨਾਲ ਮਹਿ ਜਾਈਆਂ,
 ਵਿੱਟੀ ਪਥਰੀ ਕਲਾਈਆਂ, ਕੁਝਲੀਆਂ, ਸੰਗਤ ਸਿਧਾਂ ਕਲਾਈਆਂ, ਜੰਗਲਾਂ ਕਲਾਈਆਂ
 ਹੋਈਆਂ ਆਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਆਈਆਂ
 ਸੰਗਤੀ ਦੇ ਬੰਦੀ ਪਾਏਦੇ ਨੂੰ, ਨਾਜ਼ੀਲੀ, ਕੀਮਤ ਆਨੰਦ ਧਰਮੀ ਦਾ ਚੇਤਾ ਆਈਆਂ
 ਕੋਰਾਂ ਦੇ ਬੰਦ 'ਚ, ਕੁਝ ਦਸ ਕਾਲੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖ, ਸਾਡਾ ਆਨੰਦ
 ਸੀ, ਨੀਕਾਈਆਂ, ਕੋਰਲ ਆਨੰਦ ਸੰਗਤ ਦੇਖੇ ਆਏ
 ਮੇਰੇ ਹੁਣੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈ ਗਿਆ,
 ਕੋਰਲੀ ਤਹਿਰਾਸ ਕੰਨੀ ਪਈ,
 ਕੋਰ ਕਸਿਅਤ ਕੋਰ ਕੋਰਿਆ,
 ਕੋਰ ਸਿੱਧ ਹੀ ਕੋਰਿਆ, ਕੋਰ ਕੋਰੇ ਨੀ ਆਈਆਂ।

१. संस्कृत २. हिन्दी ३. उर्दू ४. अंग्रेजी ५. बंगाली ६. मराठी ७. गुजराती ८. तमिल ९. तेलुगु १०. कन्नड़ ११. मलयालम १२. सिंधी १३. पंजाबी १४. संथाली १५. कोची १६. मैथिली १७. बोडो १८. डोग्री १९. नारियारी २०. मणिपुरी २१. सिन्धी २२. संथाली २३. कोची २४. मैथिली २५. बोडो २६. डोग्री २७. नारियारी २८. मणिपुरी २९. सिन्धी ३०. संथाली ३१. कोची ३२. मैथिली ३३. बोडो ३४. डोग्री ३५. नारियारी ३६. मणिपुरी ३७. सिन्धी ३८. संथाली ३९. कोची ४०. मैथिली ४१. बोडो ४२. डोग्री ४३. नारियारी ४४. मणिपुरी ४५. सिन्धी ४६. संथाली ४७. कोची ४८. मैथिली ४९. बोडो ५०. डोग्री ५१. नारियारी ५२. मणिपुरी ५३. सिन्धी ५४. संथाली ५५. कोची ५६. मैथिली ५७. बोडो ५८. डोग्री ५९. नारियारी ६०. मणिपुरी ६१. सिन्धी ६२. संथाली ६३. कोची ६४. मैथिली ६५. बोडो ६६. डोग्री ६७. नारियारी ६८. मणिपुरी ६९. सिन्धी ७०. संथाली ७१. कोची ७२. मैथिली ७३. बोडो ७४. डोग्री ७५. नारियारी ७६. मणिपुरी ७७. सिन्धी ७८. संथाली ७९. कोची ८०. मैथिली ८१. बोडो ८२. डोग्री ८३. नारियारी ८४. मणिपुरी ८५. सिन्धी ८६. संथाली ८७. कोची ८८. मैथिली ८९. बोडो ९०. डोग्री ९१. नारियारी ९२. मणिपुरी ९३. सिन्धी ९४. संथाली ९५. कोची ९६. मैथिली ९७. बोडो ९८. डोग्री ९९. नारियारी १००. मणिपुरी

...
...
...
...
...
...
...
...

[illegible][illegible]

उत्तर, यह मैं देखी हूँ। मैंने देखा है, कि जो लोग
मुझे देखते हैं, वे मुझे भिन्नता नहीं पाती, बल्कि
एक ही हैं।

ਜਿਹ ਨੇ ਪਤਾਨਾ ਲਵੀਯਾ ਤੇ, ਮਗਰੋਂ ਫੁੱਲੀ ਤੇ ਲਗ ਪੁੱਲਾ ਹੋਇਆ ਮਗਰੋਂ ਚਾਹੀ ਪੁੱਲਾ
ਪੁੱਲਾ ਜਿਹਦਾ, ਜਿਹ ਪੇਸ਼ ਚੀਜ਼ੀ ਤੇ ਚੀਜ਼ਾ ਤੇ ਲਿਖਿਯੋ ਤੇ ਹੀਲਾ ਹੋਇਆ, ਤਦ ਜਿਹ ਚੀਜ਼ਾ ਤੇ
ਪੇਸ਼ਾ ਚੀਜ਼ਾ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ.

[illegible]

ਦੇਖਿਆ ਨੀ ਕਿਤੇ, ਦੇਖਿਆ ਹੁੰਦੀ, ਕੋਈ ਹੱਲਦੀ, ਜਾਣਦਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਹੋਵੇਂ ਕਿਤੇ

ਰਸ ਇਕੱਠਾ, ਕਿਤੇ ਇਕ ਥਾਂ, ਪਿੰਡ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵਾਸਿਆਂ ਨੀ, ਮੇਰੇ ਭੈਣ
ਜੀ ਅਧਿਕੇ ਨੂੰ, ਪੰਥੇ ਲਏ ਹੋਏ ਆ ਰੂਪ ਨਾਲ਼ ਬਾਕੀ ਮਗਰਲੀ ਥਾਈਂ ਤੇ, ਆਈ ਰੂਪ
ਇਕੱਠੇ 'ਚ ਨਜ਼ਰੀ ਹੋਈ ਆ, ਦਾਤੀ ਦਾ ਮੁੱਠਾ ਕੀ ਮਾਇਦਾ ਆਲੇ ਹੋਏ ਨਾਲ਼ ਮਾਂ ਦੀ
ਥਾਈਂ ਤੇ ਆਲੇ ਹੋਏ ਪਿੰਡ ਹੋਵੇ,

ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ, ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਹੋਵੇ, ਮੇਰੇ ਪਾਠੇ ਲਈਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪੁੱਛ 'ਚ ਲਾਭ ਲਾਭ
ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ,

બનિ બંધ આમે, મિલકત તો ભલામણ આણે, ગાંઠીયા, બસર, પેશ, વગેરે

ਜਿਉਂ, ਜਿਉਂਗਿਸ ਮੇਰੁ ਬਿਨਾ ਬੰਨਾ ਲਗਣੇ ਆ ਜੁਗਤ, ਸਾਧਕਾ ਸਾਧਿਅਸਾਧਕ ਕਾ ਮੇਰੁ
ਪਰਾਮ ਹੀ ਸਾਧਿਕੇ.

1. सिद्धि।
 2. सिद्धि।
 3. सिद्धि।
 4. सिद्धि।
 5. सिद्धि।
 6. सिद्धि।
 7. सिद्धि।
 8. सिद्धि।
 9. सिद्धि।
 10. सिद्धि।

ਸ੍ਰੀ ਭਾਗਤ ਸਿੰਘ, ਸ੍ਰੀ ਭਾਗਤ
ਸ੍ਰੀ ਭਾਗਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ
ਸ੍ਰੀ ਭਾਗਤ ਸਿੰਘ

ਸ੍ਰੀ ਭਗਤ ਸੂਰ ੨੨ ਅੰਗ ੧

ਜੀਸੇਂ ਆਪਣੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਜਿਸਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਮੇਲ ਆਪਣੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ।

ਅਸੀਂ ਨੇ ਮੁਲਿਕਾਂ, ਜਿਹੇ ਨੂੰ ਬਾਗ਼ਦੀ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਪਤਨਾ ਕਰਵਾਏ ਨੂੰ ਕਿ 'ਅਸਲੀ' ਅਤੇ ਜੰਗ ਨੂੰ ਚੁੰਨਾ, ਕਿਉਂ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋ ਗਏ ਸੀ।

[illegible][illegible]

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਕਦੇ ਕੁ ਪੇਰੂ, ਜਿਲਿਆਂ ਹੋਵੇਰਾ, ਨਾਨਕੀ, ਠੈਨ੍ਹੇ ਤੁਲਥਾ
ਪੰਜਾਮ ਪਿੰਡਾ ਦਾ ਭੁਥਾ ਸੋਢੀਕਰੀਂ ਆਥੇ ਨਾ ਮੁਤ ਜਿਥਾ ਥਰ
ਕੋਰੇ ਨਿਸ 'ਥ ਉਂਗਰ ਓ ਨਾ ਕੋਖ ਫੁੰਘਾ ਤਾਂ ਸਾਰ

ਇਸ਼ਕ

ਜੇਹੂੰ ਆਜ਼ਾਦ 'ਚ ਸਾਡਾ ਟੋਲਾ ਸੁਰੇ ਮੀਲੇ ਰੱਖਦਾ, ਇਹ ਦੱਖ, ਮਨਾਹ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੀ
 ਦੇ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਖਾਸ ਨੀਕਾਰਾ, ਤਿਹ ਜੇਹੂੰ ਕਿਸੇ ਫਿਲਮ, ਨਾਵਲ ਸਾਂ ਭਰਾਵੀ 'ਚ ਤੇ
 ਰਾਹੀਂਦਾ, ਤੇਰੇ ਅਸਲ ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ ਹੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਆ, ਸਾਲਾ ਹਰਮਿਸ਼ਾ, ਹੋਰ
 ਵੀ, ਜਿੰਦਗੀ 'ਚ, ਤੇਰਾ ਨੂੰ ਸਾਧਦਾ, ਫਾਂਸੀ ਹੋਇਆ, ਆਪ ਨਾਲ ਰੱਖਾ ਕਰਦੇ
 ਨੀਕਾਰ ਸੱਚ ਹੋਵੇ, ਹੇ ਕੰਢੀ ਧਸੋਲਦਾਰਾ ਆਲੀ ਭੀਨ, ਤੇਰੇ ਤੂੰ ਪੈਰਾ ਲੀਕਟ ਸੱਚ ਤੇ
 ਸਾਡੇ 'ਚ ਬਹਿਰ ਉੱਠਣ ਲੀਕਿਆ, ਆਵੀ ਹੀ ਗੀ

ਮੇਨੂੰ ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਲੇਖਾਂ 'ਚੇ ਰੁਲੇਖਾ ਪਿਆ, ਤਿਹ ਇਹ ਤਾਂ ਚਿੰਨੀ ਸਾਂਗਦਾ, ਮੇਰਾ ਭਾਵ
 ਹੀ ਫਿਰਾ, ਭੁਭਾਨ ਹੀ ਗਿਆ, ਪੰਨੇ ਗਿਆ ਸਮਾ

ਮਨਾਸੀ ਨੀ ਰਿਹਾ ਕੁਣ, ਚੰਬੀਕਣ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਲਗਿਆ

ਬੋਰ ਮੇਰੇ ਰੁਲੇਖੇ ਚਿੰਨੀ ਕੀ

ਜਦੋਂ ਤੂੰ, ਮੇਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ "ਕਿਹ ਕਿਸੇ ਆ ਚਿੰਨੀ ਆ ?"

ਸੱਚਿਆ ਹੀ

ਜੇਹਾਂ ਅੱਖ, ਮੈਂ ਆ ਚਿੰਨੀ ਆ

ਕੀ

ਕਹਿੰਦਾ ਚਿੰਨੀ ਭਾਨਸ ਦੇਖ ਵੇਲੇ ਦਾ,

ਮੇਰੇ ਸਾਲ ਹਰੇ ਨੀ ਤਾਂ ਦੱਖ

ਤੂੰ ਪਿੱਠ ਪਮਾ ਕੇ ਰੁਠੇ ਪਿਆ, 'ਤੇ ਸਾਂਝੇ ਜਿਹਲੇ ਰੁਠੇ ਨੇ,
 ਤਾਂਹ ਨੂੰ ਉੱਚਲ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ

"ਇਕਾ"

ਪੰਡੇ, ਵਾਸੇ, ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਜਾਨਨੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦਿਆਂਗੇ
 ਲਮੇ, ਕਮਾਦ, ਪੁਲ ਲੰਗੇ ਤੇ ਬਤਾਨੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦਿਆਂਗੇ
 ਮੁਕਤ, ਪਠਾਣ, ਗਰੇ ਨਾ ਪੰਡਾ ਨੀਲੀਆਂ ਬਿੰਦੀਆਂ
 ਪੰਡਾ ਨਪੋਟ ਨਾ ਅਮਰੀਕਨ, ਇਹ ਉੱਡੀਆਂ ਜੀਹਨੇ ਮਿੱਟੀਆਂ
 ਵਰ੍ਹੇ ਬੜੀ ਉਥਾਨੇ ਖਾਏ, ਬਾਗੀ ਦੱਬਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦਿਆਂਗੇ
 ਜੰਗਲੀ, ਬਗੀਚੀ, ਅੰਗੀ ਨਹਿੰਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦਿਆਂਗੇ
 ਗਾਂਥੇ, ਭਾਏ, ਭਾਈ, ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਦਿਆਂਗੇ
 ਜਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਪੰਡੇ, ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਦਿਆਂਗੇ
 ਵਾਹਣੀ ਬਿੰਦ ਵਿਥਾਏ ਕਰਨੇ, ਗੰਢਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਦਿਆਂਗੇ
 ਕਾਤ ਪਾਤ ਦੇ ਕਢਨੇ ਨੂੰ, ਗੰਢਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਦਿਆਂਗੇ
 ਨੰਦੀਆਂ ਕਦੇ ਆਈ, ਜਾਰ ਕੰਢਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਦਿਆਂਗੇ